

2030 Agendaren

lehentasunen
euskal programa

2021-2024 Jarduera-plana

Kontratu soziala eta proaktibitatea
Garapen Iraunkorreko Helburuetarako

2021eko ekaina

Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia
Lehendakaritza – Eusko Jaurlaritza

Aurkibidea

Laburpen exekutiboa

Sarrera

Lehen zatia. XI. Legegintzaldian (2016-2020) egindakoaren memoria eta balantzea.

1. Egindakoaren memoria.

- 1.1. Abiapuntua.
- 1.2. Eusko Jaurlaritzak *barrura begira* hartutako konpromisoa.
- 1.3. Aliantzak eta lankidetzak-esparruak beste euskal erakunde batzuekin eta gizarte-eragileekin.
- 1.4. 2030 Euskal Agenda Estatuan eta nazioartean.
- 1.5. 2030 Agenda euskal gizartean zabaltzea.

2. Balantzea.

- 2.1. Etorkizunerako oinarri sendoa osatzen duten aurrerapenak.
- 2.2. Erronka berriak.
- 2.3. Ondorioak.

Bigarren zatia. Oinarriak.

3. Diagnostikoa, misioa eta helburuak.

- 3.1. Diagnostikoa: *kontratu soziala* indartzeko egungo beharra.
- 3.2. Misioa: *Euskadi 2030 Agenda Kontratu Soziala* lortzen laguntzea.
- 3.3. Helburuak.

4. *Euskadi 2030 Agenda Kontratu Sozialari* buruzko elkarrizketarako abiapuntuak.

- 4.1. Printzipioak.
- 4.2. Balioak.
- 4.3. Ekintzaren Hamarkadarako irizpide gidari bat: proaktibitatea.
- 4.4. Euskadi 2030 Agendaren ardatzak eta trakzio-konpromisoak.
- 4.5. Zeharkako hiru lerro eta erreferentzia gehigarri bat.

Hirugarren zatia. Lehetasunak eta lan-plangintza.

5. I. lehetasuna: Dibulgazio soziala eta herritarren inplikazioa.
6. II. lehetasuna. Koordinazioa eta lankidetzako gobernantza.
7. III. lehetasuna. Lerrokatzea, garapena eta ebaluazioa.
8. IV. lehetasuna. Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak.

I. eranskina. Zazpi proiektu adierazgarri.

II. eranskina. Gobernu Programaren konpromisoen ikuspegi orokorra, 2030 Agendaren GIHei dagokienez.

Laburpen exekutiboa

“2030 Agendaren Lehenetasunen Euskal Programa” Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren arloan duen 2021-2024 jarduera-plana da.

Balantzea

XI. Legegintzaldiko Gobernu Programak (2017-2020) Giza Garapen Iraunkorrean kokatu zuen ardatz nagusietako bat. 2018ko apirilaren 10ean, Gobernu Kontseiluak Euskadi Basque Country 2030 lehen Agenda onartu zuen, 2030 Agendaren 17 helburuak eta 169 xedeak Gobernu Programaren 93 konpromisoetara lotu zituen.

Legegintzaldi honetan, Lehendakartzan Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia sortu da, Eusko Jaurlaritzan eta Eusko Jaurlaritzatik 2030 Agenda dinamizatze-ko. Aurreko Legegintzaldian, Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak bultzatu zuen koordinazio hori. Bere ondareak etorkizunerako lau oinarri sendo eskaintzen ditu:

- Eusko Jaurlaritzaren Sailen arteko konpromiso finkatua, erakundeen arteko lankidetzak, aliantza publiko-pribatua eta gizarte zibilarekiko lankidetzak.
- GIHekin bat egiteko tresnen eta giden erreferentzia, betetze-adierazleen sistema eta urteko jarraipen-txostenak.
- Aurreko Legegintzaldian sortutako aliantzen eta gobernantza-egituren esperientzia eta horien funtzionamendu-eredua.
- Eusko Jaurlaritzak bultzatutako ekimenekin lortutako nazioarteko proiektzioa eta aintzatespena.

Ondare horren potentzialtasunak bi aukera-eremu identifikatzea ahalbidetu du:

- 2030 Agendari buruzko ezjakintasun sozial handia dugu abiapuntu. Funtsezkoa da haien dibulgazioa hobetzea GIHetan gizarteratzeko mekanismoak antolatzeke.
- 2030 Agendarekin bat egin ondoren, GIHak eraldatzeko interpelazioari lotutako proaktibitate-fase bat sustatu behar da orain.

Diagnostiko hori oinarri hartuta, ondorio gisa lau erronka zehazten dira:

- Gizarte-ezagutza handiagoa lortzea, 2030 Agendarekin lotuta herritarrak inplikatzeko bideak errazteke.
- Sailarteko, erakundearteko eta lankidetzako gobernantza-mekanismoak eta partaide-tza publikoak, pribatuak eta sozialak hobetzen jarraitzea.
- Euskadin 2030 Agendaren jarraipen-, adierazle- eta ebaluazio-sistema erronka eta lehenetasun berrietara egokitzea.
- Trakzio-konpromisoen eta proiektu adierazgarrien panel bat sortzea, Eusko Jaurlaritzak GIHak sustatzearen arloan dituen lehenetasunak definitzeko.

Oinarriak

Gizarte oparoenak integratuenak eta kohesionatuenak dira, oinarritzko printzipioen, balioen eta lehentasunen kontratu soziala partekatzen dutenak. Egungo bidegurutze globalan premia hori are handiagoa da. 2030 Agenda, bakearen kulturarako giza eskubideak izan diren bezala, erreferentzia unibertsala da mundu iraunkor eta solidario baterako. Gure kontratu soziala berritzeko aukera bat da.

Programa honen helburua da 2030 Agendarekin kontratu sozialaren kultura sustatzea, talde-pentsamoldearena, auzolana. Lau helburu ditu: barne-kohesio sozial handiagoa lortzen laguntzea, bakearen, justiziaren eta jasangarritasunaren aldeko nazioarteko ahalegin onenaren parte izatea, politiken koherentzia sustatzea, eta 2030 Agenda lehentasun eraldatzailerak bultzatzeko konpromiso gisa hartzea.

Kontratu sozialaren kultura bat elkarrizketa bidez eratu behar da. Ondorengo zeharkako *printzipioak*, *balioak* eta *ardatzak* elkarrizketa horretarako abiapuntu-proposamenak dira.

Printzipioak	Definizioak	Ondorioak
Umiltasuna eta mugen kontzientzia	Gure mugak ezagutzea eta eza-gutza horren arabera jokatzeko.	Iraunkortasunak mugatu izatearen kontzientzia eskatzen du. Baliabideak eta gaitasunak ez dira mugagabeak.
Balio positibo iraunkorraren aitzatespena eta kontzientzia	Beti dago zerbait baliotsua errealitateari aurre egiteko. Zailtasunen artean aukerak sustatzea.	Garapen jasangarria eskura dagoen onari eta positiboari etxekina ateratzean oinarritzen da.
Erantzukizuna eta kontzientzia etikoa pertsonala	Arduraz aukeratzeko kontzientzia dugu. Gure erabakiak garez dagokit niri.	2030 Agenda munduaren iraunkortasunaren aurrean dugun erantzukizunari buruzko interpelazioa da.
Elkartasuna eta giza duintasunaren kontzientzia	Giza duintasuna pertsona izatearen zentzua eta giza eskubideen oinarria da.	Giza Garapen Iraunkorra duintasunarekin, elkartasunarekin eta globalizazioarekin konpromisoa da.

Balioak	Definizioak	Ondorioak
Elkarrizketa	Entzuteko eta beste ikuspuntu batzuk kontuan hartzeko jarrera. Kontratu sozial baterako beharrezkoa.	Dogmatismoaren aurkako antidogmatik onena da. Agenda 2030en inguruan aliantzak eraikitze oinarria.
Lankidetzak	Bateratze, koordinazio, lankidetzak, talde-lan eta aliantza-dinamiketarako konpromisoa.	Aldebakartasunari eta totalitarismoari aurre egiten die. GJHe lankidetzak aldeaniztuna eskatzen dute.
Iraunkortasuna	Eutsi eta eutsi. Atzera egitearen aurrean, erresilientzia eta zorroztasunearan tematzea esan nahi du.	Ezinbestekoa da GIHen anbiguoari eta pandemiaren zoritxarri aurre egiteko.
Baterako erantzukizuna	Kultura biktimistaren eta etengabeko kexaren kontrapuntu gisa, proposamenak egiteko eta inplikatzeko jarrera.	Lehenengo kontua ez da nor den erruduna, baizik eta non dagoen konponbidea eta nola eraikitzen dugun guztion artean.

Zeharkako ardatzak	Edukiak
Irizpide gidaria	Proaktibitatea, Nazio Batuek "Ekintzaren hamarkadara" egingako deia 2030 Agendak eta zertan aldatzen ditu gure politikak.
Barne- eta kanpo-dimentsioa	GIHen esparruan, tokiko ekimen bakoitzak kontuan hartu behar du pertsona eta herrialde kalteberetako bere ekarpen solidarioa.
Genero-berdintasuna	Programa hau genero-ikuspegiak informatzen du. Ekintza guztietan genero-berdintasunarekiko konpromisoa eskatzen du.
Covid inpaktua	Pandemiak desberdintasun-arrakalari duen eraginaren ikuspegi txertatzea, batez ere sektore ahulenetan.
Aliantza	Auzolana. Agente anitzeko aliantzaren filosofia eta praktika garatzeko behar diren baliabideak mobilizatzea eskatzen du.

Lehentasunak eta lan-plangintza

I. lehentasuna: Dibulgazio soziala eta herritarren inplikazioa

Helburua 2030 Agendaren zabalkundea bultzatzea eta GIHei adierazten duten eraldaketan txertatzeko mekanismoak antolatzea da. Euskadi 2030 Agenda Kontratu Soziala programa garatuko da. Edukiak bost ardatz izango ditu:

- GIHei buruzko urteko informazio- eta dibulgazio-kanpaina.
- 2030 Agenda Bonuen programa, dibulgazio- eta/edo formazio-ekintzak diruz laguntzeko.
- Tresna eta baliabide pedagogikoak sortzeko hezkuntza-lantaldea.
- Administrazioari eta enpresa eta erakundeei zuzendutako formazio-programak.
- Lankidetzaren esparrua Euskadiko Gazteriaren Kontseiluarekin.

II. lehentasuna: Koordinazioa eta lankidetzako gobernantza

Gobernantza- eta lankidetzaren mekanismoak eguneratzea da helburua. Lau ardatz ditu:

- Eragile Anitzeko Foroa sortzea, sailen, erakundeen eta gizartearen arteko partaidetzarekin.
- Eragile Anitzeko foroaren egitura, osoko bilkuraren eta lantaldeen bidez.
- 2030 Agenda Guneak lankidetzaren mahaiak.
- Estatuko eta nazioarteko foroetan parte-hartze aktiboa izatea.

III. lehentasuna: Lerrokatzea, garapena eta ebaluazioa

Helburua da lehentasun berrietara egokitzea GIHei betetzeko euskal ekarpenaren lerrokatze-, jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoak. Bost lan-ildo:

- Aurreko Legegintzaldian argitaratutako tresnak eta gida eguneratzea.
- Adierazleen sistema programa honen erronka eta lehentasun berrietara egokitzea.
- Eustat-ek herrialdeen, eskualdeen eta hirien arteko adierazleen konparazioak sortzea.
- Konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenen prozedura mantentzea.
- Azterketa-azterlanak eta -txostenak enkargatzea eta egitea.

IV. lehentasuna: Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak

Helburua proaktibitate fase bat garatzea da. 2030 Agendaren plusa bilatzeko erabakia eskatzen du. Trakzio-konpromiso eta proiektu adierazgarrien panelean islatzen da:

Ardatzak	Trakzio-konpromisoak	Proiektu adierazgarriak
1. Pertsonak. Ekitatea	·Pobrezia eta gosea desagerraraztea, desberdintasunak murriztea eta bazterkeria prebenitzea.	I. Ekitatea proiektua
	·Hezkuntza inklusiboan sakontzea, gizarte kohesio-natuagoa, solidarioagoa eta iraunkorragoa sustatzeko.	II. Hezkuntzaren auzolana proiektua. Guztiontzako hezkuntza
2. Planeta. Ekologia	·Klima-aldaketa indartzea: -ekosistemak eta biodibertsitatea kontserbatzea, leheneratzea, -eta deskarbonizazioa eta energia berriztagarriak.	III. Energia-Ekiola + Klima Ondarea proiektua
	·Ekosistema berde eta inklusiboko hiria, mugikortasuna eta hirigintza sustatzea.	IV. Opengela proiektua
3. Oparotasuna. Elkartasuna	·Osasun publikoa partekatzea, pertsona guztiengana iritsiko den ondasun partekatua, tokikoa eta globala den aldetik.	V. Osasun globala proiektua
	·Ekonomian eta enpresan jasangarritasun- eta erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea eta garatzea.	VI. Basque Ecodesign Center proiektua
4. Bakea. Giza Eskubideak	·Giza duintasunaren errespetuan oinarritutako mundu baketsu bati laguntzea, bidezko bizikidetzak inklusibo baterako.	VII. The Basque case: lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua (Indarkeria prebenitzeko eta bakea babesteko euskal kasuaren ikaskuntzak)

I. eranskina. Zazpi proiektu adierazgarriak

1. Ekitatea

Desberdintasunaren aurkako zentzu-unitate bera duten zazpi programaz osatuta dago. Ohiko laguntzak (DSBE) eta gizarte-larrialdietarako laguntzak (gizarte-larrialdietarako laguntzak) bateratzen ditu, eta aurrekontu handiagoa ematen die premia larriko egoerei aurre egiteko ezohiko programekin.

2. Hezkuntzaren auzolana. Guztiontzako hezkuntza

Zeharkako proiektu gisa eratzen da, hezkuntza-etapa guztietan ekimenak eginez eta kolektibo ahulenei arreta berezia eskainiz. Hiru ardatzetan esku hartzea proposatzen

da: (1) ekitatea eta berdintasuna, (2) aniztasunari arreta eta (3) gizarte-kohesioa eta elkartasuna.

3. Energia-Ekiola + Klima-Ondarea

Proiektu honek bi ekimen ditu: (a) Energia-Ekiola, herritarrek energia berriztagarriak sortzen eta kudeatzen parte hartzea ahalbidetuko duen ekimena, udalerrietako eta eskualdeetako eguzki-parkeen bidez. Sorkuntza berriztagarriko herritarren kooperatibak sustatuko dira. EEEn eta Mondragon taldearen arteko lankidetzak publiko-pribatuaren emaitza da; eta (b) Klima-Ondarea, baliabide naturalen erabilera iraunkorra eta zerbitzu ekosistemikoen hobekuntza bermatzeko. Natura-ondarearen balioa nabarmentzeko prozesu bat da, herritarrek ezagutu eta gozatu ahal izan dezaten. Bi jarduera-eremu ezartzen ditu: TXINGUDI Badia eta Urdaibaiko Biosferaren Erreserba.

4. Opengela

2026ra arte, bost auzotako eremu kaltetuenetan esku hartzea proposatu du: Otxarkoaga (Bilbo), Txonta (Eibar), Aramotz (Durango), Basaundi (Lasarte) eta Pasaia. Helburua 2050era-ko Euskadi osoko hiriguneetara zabaltzea da. Eraikita dagoen parkea eta hiri-espazioak hobetzea aurreikusten du, gizarte-izaerako neurriekin batera. Zaurgarritasun-baldintzak iraultzea, hiri-bereizketa murriztea eta gizarte-kohesioa hobetzea ditu helburu. Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren barruan dago.

5. Osasun Globala

Osasun Sailaren eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren arteko lankidetzak hartzarena. Osasunaren arloan lankidetzak ekimenak bultzatzea du helburu. Nazioarteko larrialdi humanitarioei erantzuteko, Hegoaldeko herrialde pobretuetako osasun-langileak eta lankidetzan osasun-langileak prestatzeko, euskal osasun-langileek txertaketa-prozesu globalarekin lankidetzan eta inplikazioan parte hartzeko jardutea aurreikusten du.

6. Basque Ecodesing Center

Metodologia eta proiektu berritzaileen pilotatzea bultzatzen du, ETEak eta tokiko hornidura-kateak sartuz ekonomia zirkularra hedatzeko. Ikuspegi bikoitza: lehiakortasuna hobetzea eta ingurumen-inpaktuak prebenitzea. Lankidetzak publiko-pribatua eratzen du, ekonomia zirkularra sustatzeko Eusko Jaurlaritzaren, Euskadiko enpresa handien eta klusterrak dinamizatzen dituzten bederatzi erakunderen arteko lankidetzak-akordioaren bidez.

7. Indarkeria prebenitzeko eta bakea babesteko euskal kasuaren ikaskuntzak

Proiektu honen ardatz nagusia da indarkeriaren prebentzioaren eta bakearen babesaren arloan euskal kasutik atera daitezkeen zenbait ikaskuntza eskaintzen dituen ponentzia bat egitea eta nazioartean zabaltzea, beste gatazka- eta indarkeria-testuinguru batzuetan kontrastatzeko. Ekimen hori Nazioartean Bakeari Ekarpina egiteko Euskal Programa batean txertatuko da.

II. eranskina. Gobernu Programaren konpromisoen ikuspegi orokorra, Agenda 2030en GIHei dagokienez

Zazpi proiektu adierazgarriek ez dute amaitzen Eusko Jaurlaritzak GIHekin duen loturaren deskribapena; aurkeztu besterik ez dute egiten. II. eranskinak Gobernu Programaren 150 konpromisoen eta horiek GIHekin duten loturaren zerrenda bat eskaintzen du; horietatik 698 ekimen biltzen dituzten jarduera zehatzak sortzen dira. Horrela, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendarekiko duen inplikazioaren ikuspegi orokorra osatzen da.

Sarrera

I

2021aren hasieran, munduak inoiz ez bezalako ziurgabetasun-bidegurutzetara bati egin behar dio aurre. Euskadik ere bai. Errealitatearen eta gizarte-harremanen maila guztietako eraldaketa sakonen eta helmuga zalantzarik gabeko parte gara. Mundu mailako hiru erreferentzia nabarmendu behar dira, eragiten dituztenak eta zalantza eta erronka handien testuinguru hori eratzen dutenak.

Lehenik eta behin, XXI. mendeko lehen bi hamarkadetan paradigma-aldaketak gertatu dira, trantsizio ekologikoaren, trantsizio digitalaren eta trantsizio sozialaren premia atzerazina adierazten dutenak. Arrazoi hauek dira, besteak beste: klimaren eta jasangarritasunaren larrialdia, teknologia berrien aukerak, haien potentziala zabaltzeko eta partekatze beharra, eta gizarte-errealitatearen konfigurazio eta arazo berriak. 2008tik, gainera, planeta astindu zuen krisi ekonomiko eta finantzario sakon batek ikuspegi hori zeharkatu zuen, lehentasun eta kezka sozialak eta politikoak hein handi batean baldintzatu zituen eta eraldaketa horien beharra areagotu zuen.

Bigarrenik, 2015eko irailean, Nazio Batuen Batzar Nagusiak "gure mundua eraldatzea: Garapen Iraunkorrerako 2030 Agenda" dokumentua onartu zuen. Agenda horrek 17 helburu eta 169 helmuga zehazten ditu, eta gizateriarentzat garrantzi kritikoa duten lau eremu ditu: Pertsonak, Planeta, Oparotasuna eta Bakea. Nazio Batuen sistemako herrialde guztiek konpromiso-programa berdina eta asmo handikoa onartzen eta partekatzen dute. Garrantzi handiko akordioa da, teoriarik behintzat, munduko herrialde guztietako politika publikoak modu positiboan lerrokatzen eta aurrez ezartzen dituenak. Garapen Iraunkorrerako Helburuek Milurtekoko Garapen Helburuak (MGH) ordeztzen dituzte. Mundu mailako ekimen hori 2000. urtetik hasi zen pobrezia duintasunik ezari aurre egiteko, eta haren legegatuak ikasgai baliotsuak eman zituen 2030 Agendarako aurrekari gisa.

Hirugarrenik, 2020an eta 2021ean SARS-CoV-2 birusaren ondorioak jasan ditugu. Pandemia horrek ondorio eta bilakaera zaileko krisi sanitarioa, ekonomikoa eta soziala globalizatu du. Planetako gobernu eta erakunde guztiak estres-proba handia jasaten ari dira, eta bizitzaren esparru guztietan aldaezinak ziruditen ohitura eta joera sozialak aldatu edo zalantzan jartzen dituzte. Ondorio ekonomiko, sozial, kultural edo emozional latzak izango ditu pertsonengan, familiengan, erakundeetan, enpresetan eta erakundeetan.

Egoera korapilatsu horretan, Euskadin XII. Legegintzaldiari ekin zaio 2020ko bigarren seihilekoan. Eusko Jaurlaritzak lau urterako programa bat prestatu du erronkek, beharrek, helburuek, oztopoek eta era guztietako galderek markatutako errealitate horri erantzuteko. Besteak beste, honako hauei –anbizioarekin eta ausardiarekin, baina baita baliabideak eta eskumenak mugatzeko kontzientziarekin ere– erantzuteko tresnak eta proiektuak presta-

tu ditu: trantsizio ekologiko, energetiko eta klimatikoari, trantsizio teknologiko-digitalari, osasun-, ekonomia- eta enplegu-krisiari, sektore ahulenen gaitzei edo hezkuntza-sistemen erronka berriei.

II

Tresna horietako bat Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia sortzea izan da. Egitura berria eta Lehendakartzari atxikia, Lehendakariaren mende. Eusko Jaurlaritzaren barruan eta Eusko Jaurlaritzak elkarrekin lotuta dauden hiru prozesuren estrategiak eta jarduerak dinamizatzeko eta koordinatzeko pentsatutako organoa:

- Euskadiko 2030 Agendaren eta horri lotutako lehentasunen programa baten Sailen arteko koordinazioa eta dinamizazioa.
- Bizi Berri Plana eguneratzea, gizarte-ohiturak COVID-19aren pandemiaren bilakaerara eta haren ondorioetara egokitzeko;
- eta gehien eragiten diguten trantsizio sozialei arreta eskaintzea, gure kasuan eta modu espezifikoan, erronka demografikoari edo Migrazioarako Euskal Itun Sozialaren garapenari sailarteko erantzunak, besteak beste.

XII. Legegintzaldiko Lehendakartzaren berregituratzea berariaz zehaztu da, batetik, Sailen arteko dinamizazio- eta koordinazio-funtzioak areagotzeko, eta, bestetik, erakundeen arteko lankidetzak sustatzeko, egungo egoera konplexuan, Jaurlaritzarentzat eta Euskadi osoarentzat eta haren erakundeentzat garrantzi estrategikoa eta zeharkakoa duten gaitetan.

Hain zuzen ere, ildo horretan, Lehendakartzaren Egitura Organiko eta Funtzionalari buruzko Dekretuaren arabera, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusi berriari dagokio gizarte-egoera berrien azterketa sustatzea, Sailen eta erakundeen arteko jardura-proposamen berriak identifikatzea eta koordinatzea, esperientzia pilotuak bultzatzea, erakundeen, gizartearen eta nazioarteko aliantzak dinamizatzea, eta politika publikoen esparru hori gizartean zabaltzea eta sustatzea.

Aurreko Legegintzaldian, Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak bultzatu eta koordinatu zuen 2030 Agenda, eta, horri esker, aitzindari izan zen Euskadi Basque Country 2030 Agenda egiten. Orain, XII. Legegintzaldian, idazkaritza berri hori sortu da, zehazki haren garapenari buruzkoa.

Garapen Iraunkorreko Helburuei (GIH) dagokienez, Egitura Organikoari buruzko Dekretuak eta Gobernu Programak nabarmentzen dute Idazkaritzaren zeregina dela 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa egitea, Euskadi Basque Country 2030 Agenda oinarri hartuta, Sailen arteko ikuspegiarekin eta politiken koherentziaren perspektibarekin, maila anitzeko lankidetzak bultzatuz eta erakundeen arteko eta gizarte zibilarekiko aliantzak dinamizatuz.

III

2030 Agendaren hitzaurrean 17 helburuen edukia gizateriarentzat eta planetarentzat garrantzi kritikoa duten bost esparrutan laburbiltzen da. Eusko Jaurlaritzak bere egiten ditu bost lehentasun horiek bere gobernu-programan:

- Pertsonak*, pobrezia eta goseari amaiera ematea, haren forma eta dimentsio guztietan, eta gizaki guztiek beren potentziala duintasunez eta berdintasunez eta ingurumen osasuntsuan gauzatu ahal izan dezaten zaintzea.

·*Planeta*, planeta degradaziotik babestea, bere baliabide naturalen kudeaketa jasangarria eta klima-aldaketari aurre egiteko premiazko neurriak bultzatzea, egungo eta etorkizuneko belaunaldien beharrak asetu ahal izateko.

·*Oparotasuna*, gizaki guztiek bizitza oparoa eta betea izan dezaten eta ekonomiaren, gizartearen eta teknologiaren aurrerapena naturarekin harmonian gerta dadin zaintzea.

·*Bakea*, gizarte baketsuak, bidezkoak eta inklusiboak bultzatzea, beldurretik eta indarke-riatik libre egongo direnak. Garapen iraunkorra ez da posible bakerik gabe, eta bakea ezin da existitu garapen iraunkorrik gabe.

·*Aliantzak*, Agenda hau inplementatzeko behar diren bitartekoak mobilizatzea Garapen Iraunkorrerako Mundu Aliantza biziberrituaren bidez, mundu-mailako elkartasun handi-goko espirituan oinarrituta eta pertsona pobreen eta ahulenen beharretan zentratuta, herrialde guztien, alderdi interesdun guztien eta pertsona guztien lankidetzarekin.

2030 Agenda hartzaile anitzeko interpelazioa da. Erakundeei, maila guztietan –nazioarteko- hasi eta tokikoetaraino– eta esparru sektorial guztietan –lankidetzak, hezkuntza edo gizarte-politikak, ingurumena, kultura, ekonomia edo industria. Akordio horren bidez, politika publikoetan lehentasun partekatuen esparru bat txertatu nahi da, pobrezia desagerrarazteko, planeta erreskatatzeko eta bakean, justizian, berdintasunean eta giza eskubideetan oinarritutako mundu baterako baldintzak sortzeko.

Garapen Iraunkorreko Helburuek erakundeak ere interpelatzen dituzte, bai enpresak bai gizarte zibileko eragileak. Iraunkortasuna, dimentsio multifazetiko guztietan, interakzio sozialetan eta ekonomikoetan egin beharreko guztiaren neurketarako eta kontuak emateko faktore bihurtzen da.

2030 Agendak herritar bakoitzari interpelatzen dio. Pertsona bakoitza, bere bizi-ziklo osoan zehar, aldaketa-eragile bat da, eta ekarpen bat egin dezake bere eragin-eremutik eta eguneroko bizitzatik garapen jasangarri global baterantz. Bizitzeko, elkarrekin bizitzeko, kontsumitzeko, jarduteko edo partekatzekeo dugun modua GIHeK adierazten duten eraldaketa globalaren bultzadaren parte aktiboa da.

IV

Pandemiaren inpaktu suntsitzaileak eta globalak errealitate berri bat sortu du, dena gainezkatzen duena, baita 2030 Agendaren proiektzioa ere. Egungo egoeran Covid gakoa sartu behar da. Koronavirusak gogorrago jo ditu behartsuenak, eta pertsonen eta herrialdeen arteko desberdintasunak areagotu ditu.

GIHeK lortzeko aurrerapen globalari buruzko Nazio Batuen 2020ko Txostenak agerian utzi zituen pandemiaren aurretik genituen zailtasunak 2030era espero ziren emaitzekin iristeko. Orain, “Ekintzaren hamarkada” izenekoaren hasieran, COVID-19ak aurrekaririk gabeko krisi sanitario, ekonomiko, sozial eta politiko baten aurrean jarri du mundua.

Nazio Batuen Ekonomia eta Gizarte Gaietako Sailaren txosten horrek berak erakusten duenez, hobetu beharrean, pandemiak gehien erasaten dien pertsonak, bereziki, haurrak, adinakoak, dibertsitate funtzionala duten pertsonak, migratzaileak edo errefuxiatuak dira.

2030 Agendaren beharra areagotu egin da mundu mailako krisi honen erdian. Inpaktua akuilu bat da bere helburuak zehaztasunaren errealitatean islatzeko. Orain, GIHeK dimentsio bikoitza izan behar dute: iraunkortasunarekiko eta elkartasunarekiko barne-konpromisoa, eta globalizazioarekiko kanpo-konpromisoa. Pandemiaren ondorioek GIHen erronken lotura koherentea berresten dute.

Agenda onartu zenetik bost urte igaro ondoren, "Ekintzarako hamarkada" deritzona urgentziaz eta anbizio gehiagorekin iristen bazen, pandemiak eragin duen osasun, ekonomia, gizarte eta politika arloko sistemaren zaugarritasunak larriago bihurtzen du.

2019an, Nazio Batuek "ekintzarako hamarkadarako" egindako deiak anbizio handiagoz jarduteko premia eta beharra azpimarratzea zuen helburu. Erabaki hura COVID-19aren krisia baino lehen eta Agenda onartu zenetik bost urte igaro ondoren etorri zen. Pandemia horrek eremu guztietan eta planeta osoan azaldu dituen ahuleziek zentzu handiagoa ematen diote, oraindik ere, Nazio Batuen interpelazio hari. 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa deialdi hari testuinguru berri honetan erantzuten saiatzen da.

V

Egungo testuinguru ezezagunean eta politika publikoen zenbait eremutan, ez da nahikoa ikuspegi sektorial hutsa izatea. Ikuspegi integrala eta zeharkakoa behar da. Lehenik eta behin, objektiboki, Gobernuko Sail bati baino gehiagori eta erakunde bakar bati baino gehiagori eragiten dielako. Bigarrenik, landu behar diren arazoek ikuspegi partziala edo estankoa saihesteko, ezinbestekoak direlako diagnostiko eta proiektzio holistikoa.

Agerikoa da 2030 Agendaren edukiak eta proiektzioak erakunde guztiak, sail guztiak, eragile sozial eta ekonomiko guztiak eta politika publiko guztiak inplikatzeko eta interpelatzeko dituela. 17 helburuetako azkena, hain zuzen ere, aliantza-metodologia baten beharra da. Konpromiso handi hori bultzatzeko lankidetzak ezinbestekoa da.

Gure errealitate konplexuaren eta krisian eta eraldaketan dagoen gizarte baten premien testuinguruan, zeharkakotasuna politika publikoen funtsezko estrategia bihurtzen da. Koordinazioa eta lankidetzak ezinbestekoak dira politiken koherentziarako. Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia Eusko Jaurlaritzan eta Eusko Jaurlaritzatik estrategia hori garatzen laguntzeko tresna bat da.

Dokumentu honek 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa eratzen du, Legegintzaldiko jardura plan gisa. Hiru atal nagusitan egituratuta dago. Lehenik eta behin, egindakoaren balantzea eta ebaluazioa; bigarrenik, Idazkaritza honek 2030 Agendaren arloan izango duen jardura funtsean egongo diren oinarriak, haren xedea, printzipioak, balioak, helburuak eta jardura-esparru orokorra zehazten dituztenak. Azkenik, Legegintzaldirako lan-plana, esku hartzeko ardatz nagusiak, helburuak, irizpideak eta egutegiak zehaztuta.

Dokumentu hori 2021eko martxoaren 9ko bileran aurkeztu zen lehen aldiz Gobernu Kontseiluan. Une horretatik aurrera, bi hilabeteko epea ireki zen ekarpenak jasotzeko, bai Jaurlaritzako Sailetatik, bai beste erakunde eta gizarte-eragile batzuetatik. Ekarpenak kontuan hartu, baloratu eta, kasu gehienetan, azken testuan txertatu dira. Horrela, 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programaren behin betiko bertsioa Gobernu Kontseiluak onartu du 2021eko ekainaren 29ko bileran.

Lehen zatia

**XI. Legegintzaldian (2016-2020)
egindakoaren memoria eta balantzea**

1. Egindakoaren memoria

2030 Agenda agertoki global batean proiektatzen da; baina haren aplikazioa kalean gauzatzen da. Sortu zenetik, Nazio Batuek garrantzi handia eman zioten herritarrengandik hurbilen dauden erakundeen inplikazioari. Eusko Jaurlaritzak munduarentzat eta Euskadirentzat duen garrantzia ikusi zuen: Agenda aukera bat zen, eta, gainera, bat zetorren giza garapen iraunkorraren ikuspegiarekin, lankidetzaren ikuspegitik, Auzolana.

Eusko Jaurlaritzak, bere gaitasunen, baliabideen eta eskumenen esparruan, hasiera-hasieratik bilatu zuen bere ahaleginak eta proiektuak Garapen Iraunkorraren Helburuak eta 2030 Agendaren jomugak lortze aldera lerrokatzea.

1.1. Abiapuntua

2016ko azaroko inbestidura-hitzaldian, Iñigo Urkullu Renteria Lehendakariak honako hau azpimarratu zuen: *“Nazioarteko Agenda berriak, Nazio Batuen New Yorkeko goi-bileran 193 herrialdetako liderrek 2015eko irailean onartutakoak, aukera ematen dio Euskadiri etorkizuneko proiektu bat eraikitzeko, agertoki globalaren erronkekin bat datorrena”*.

2017ko otsailean onartu zen XI. Legegintzaldiko Gobernu Programaren ardatz nagusietako bat Giza Garapen Iraunkorra izan zen. Hori izan zen Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendarekin bat egiteko eta konpromisoa hartzeko abiapuntua. Legegintzaldiaren plangintza haren printzipioek eta edukiek inspiratu eta zeharkatu zuten.

2018ko apirilaren 10ean, Gobernu Kontseiluak Lehen Euskadi Basque Country 2030 Agenda onartu zuen, 2016-2020 aldirako. 2030 Agendaren Garapen Iraunkorreko 17 Helburuak eta 169 Xedek Eusko Jaurlaritzak Gobernu Programan hartutako konpromisoetako 93rekin lotu zituen akordio horrek.

Gainera, 80 Plangintza-tresna, 19 Legegintza-ekimen eta 50 Adierazle aipatu ziren, Giza Garapenaren Indizea barne. Horrek guztiak Euskaditik GIHei laguntzeko erabakia ekarri zuen. Euskadi Basque Country 2030 Agenda 2018ko apirilaren 11n aurkeztu zen, Lehendakaria buru zuen ekitaldi publiko batean.

1.2. Eusko Jaurlaritzak *barrura begira* hartutako konpromisoa

Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak hartu zuen Euskadi Basque Country 2030 Agendaren Sailen arteko lidergoa XI. Legegintzaldian. Kanpo Harremanetarako Sailarteko Batzordearen bidez, Eusko Jaurlaritzako Sailen jardueren jarraipena egin zuen, horiek betetzeko politika eta estrategia sektorialak ezartzeko azken buruko arduradun izanik.

Gainera, ezarritako helburuak betetzean izandako aurrerapen-maila ebaluatu, egiaztatu eta zabaldu zuen, eta solaskideak izan zituen Estatuan eta nazioartean. Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak urteko jarraipen-txostenak egin zituen 2017an, 2018an eta 2019an, eta Eusko Legebiltzarrera bidali ziren. Orain, 2020ko txostena gehitu da.

Euskadi Basque Country 2030 Agendak sinergia- eta lankidetz-efektu eraldatzailea sustatu nahi izan zuen. Hainbat erakunderen, gizarte-eragileren eta Eusko Jaurlaritzako Sailen inplikazio- eta lankidetz-kasu zehatzak gehitu zituen. Hona hemen adibide aipagarrienetako batzuk:

- **Klima Aldaketaren 2050 Estrategia:** plangintza-tresna honek 2050era arte bideratzen du Euskadiren jarduna, 2020rako eta 2030erako tarteko helburuekin, bai klima-aldaketa arintzeko, bai klima-aldaketara egokitzeko.
- **Elikagaien xahutzearen aurkako Euskadi Plataforma:** foro horretan instituzioek, erakundeek eta gizarte-eragileek parte hartzen dute, eta xahututako elikagaien urteko 350.000 tona baino gehiago 2030ean erdira murrizteko helburua partekatzen dute.
- **Euskal Hiri Agenda (Bultzatu 2050):** hiri eta herri inklusiboak, seguruak eta erresilientek lortzeko ibilbide-orria, lurralde- eta hirigintza-jasangarritasunaren adierazleekin. Lurraldeen, udalerrien eta eragile sozialen, politikoen eta ekonomikoen parte-hartzea sustatzen du.
- **Tokiko 2030 Agenda – Udalsarea 2030:** maila anitzeko koordinazio-foroa, Tokiko Agenda 21etik EAEko udalerrien eta eskualdeko laguntza-erakundeen Tokiko 2030 Agendara igarotzeko, beren politika publikoekin eta ekintzekin GIHak eta udalerriak eraldatzeko jasangarritasunaren klabeak.
- **Euskadi Open Government Partnership:** Gobernu irekian aurrera egiteko Erakundearteko Plana, "Gobernu Irekirako Aliantza (Open Government Partnership – OGP)" sareak hautatua, Euskadi Tokiko Gobernuen Programan parte hartuko duten mundu osoko 20 eskualdeetako bat dela adieraziz.
- **Eskolako 2030 Agenda eta Lanbide Heziketarako 2030 Agenda:** Ingurugela ekipamendu publikoen sareak Eskolako Agenda 21 eraldatzea, GIHak Lehen eta Bigarren Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako ikasleei hurbiltzeko.
- **Biodibertsitatearen 2030 Estrategia:** ikuspegi orokorra duen eskualdeko aplikazio-tresna, Euskadin lehorreko ekosistemen erabilera jasangarria sustatzeko, desertifikazioaren aurka borrokatzeko, lurren degradazioa geldiarazi eta inbertitzeko eta dibertsitate biologikoaren galera geldiarazteko.
- **EHU Agenda 2030:** Euskal Herriko Unibertsitate Publikoaren estrategia, garapen operatibo eta neurgarri batekin GIHei egindako ekarpena zehazteko, prestakuntzatik, ikerketatik eta gizarteari ezagutzaren transferentziatik abiatuta.

Horrez gain, honako hauek gehitu behar dira: parke Teknologikoen Sarearen Estrategia, GIHei beren estrategiaren erdigunean kokatu duena; Euskadiko Ekonomia Zirkularren Estrategia, hondakinen sorrera %30 murriztea bilatzen duena; eta Jasangarritasunerako Hezkuntzaren 2030 Estrategia, gure bizimoduak iragateko jarduera praktikoaren gida bat egin duena.

Beste ekimen batzuen artean, Udako Eskola bat sortu zen Euskal Herriko Unibertsitatean, garapen iraunkorreko helburuei buruz. Bertan, 2019ko eta 2020ko edizioetan, eragile publikoekin eta pribatuekin batera aztertu zen gure politika publikoen eraginkortasunaren hobekuntza eta 2030 Agendak sektore pribaturako dituen aukerak.

Aipamen berezia merezi du Bonu Iraunkorren ekimenak. 2018an, 2019an eta 2020an, 1.700 milioi euroko hiru jaulkipen egin ziren. "Euskadiko Bonu Iraunkorrak" berariaz sustatzen du 2030 Agenda gure herrialdean ezartzea. Bonuaren jaulkipenarekin atzemandako baliabideek gure agendan identifikatutako gizarte- eta ingurumen-erronketako batzuk jorratzen dituzten programak finantzatzeko balio dute.

Programen %83a gizarte-proiektuei dagozkie, eta %17a inguru proiektu berdeei. Betetze hori Sustainability ingurumen-, gizarte- eta gobernantza-kalifikazioko Europako hiru agentzia handienetako batek egindako kanpo-berrikuspen batek bermatzen du, bonua finantza-produktu sendo eta garden gisa kalifikatu baitu.

Aurrekontuaren ikuspegitik, Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuak 2030 Agendarekin eta GIHeekin lerrotatu dira. Euskadi Basque Country 2030 Agendarako baliabideak Euskadiko Aurrekontu Orokorretako baliabideek integratu dituzte, eta zuzeneko lotura dute Garapen Iraunkorreko Helburuekin.

Gainera, Eusko Jaurlaritzak Gobernu Programaren adierazle-sistema bat eratu du, Euskadi Basque Country 2030 Agendaren 17 helburuekin lotuta. Emaitzen 50 adierazleko taula hori urteko jarraipen-txostenak egiteko oinarria da.

1.3. Aliantzak eta lankidetzak-esparruak beste euskal erakunde batzuekin eta gizarte-eragileekin

Euskadi Basque Country 2030 Agendaren jarraipena eta aliantzen sorrerak Kanpo Harremanetarako foroen bidez bideratu ziren nagusiki: Sailarteko Batzordea eta Erakundearteko Batzordea. Esparru orokor hori Sailei atxikitako foro sektorialekin osatu zen.

Aurreko Legegintzaldian 2030 Agenda ezartzeko gobernantza-mekanismoei dagokienez, Kanpo Harremanetarako Erakunde arteko Batzordea izan zen koordinazio-esparrua, Eusko Jaurlaritzaren, hiru Foru Aldundien, EUDELen eta hiru euskal hiriburuen parte-hartzearekin.

Erakundearteko aliantza- eta lankidetzak-esparru hori Maila anitzeko Euskadi Basque Country 2030 Agendan islatu zen. Agendak 50 jomuga eta 258 ekintza hautatu zituen, eta horien bidez Euskal Autonomia Erkidegoko erakundeek elkarrekin laguntzen diote 2030 Agendari.

Toki-erakundeekiko elkarrizketarako eta lankidetzarako mekanismoak EUDELekin aliantza batean gauzatu ziren. Tokiko testuinguruan, Udalsarea 2030-Udalerrri Iraunkorren Euskal Sareak Garapen Iraunkorrerako Helburuei egindako ekarpena eta Tokiko 2030 Agenda garatzeko gida metodologiko bat argitaratu zituen, eta horiek ezartzeko lantaldeak aktibatuz. Horrez gain, Eusko Jaurlaritzak 2030 Gure Udal Agenda bultzatu zuen, eta funtsak bideratu zituen EAEko udalerriei Udalsarea 2030 (Tokiko Agenda) sustatzeko aholkularitza emateko.

Enpresa pribatuaren esparruan, Eusko Jaurlaritzako Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak eta Munduko Itunak (UN Global Compact) euskal enpresei zuzendutako proiektu bat jarri zuten abian, GIHak lantzeko. Euskadiko hiru patronalek, ADEGIk, CEBEKek eta SEAk, elkarlanean egindako aliantza horren ondorioz, ETEek edo PYMEek Gida Praktiko bat dute beren erakundeetan Garapen Iraunkorrerako ekintzak garatzeko.

SPRIren bidez, Euskadiko klusterren antolakunde dinamizatzailaekin ere lan egin da, Klusterren Laguntzarako Programaren esparruan, GIHak beren estrategian sartzeko, 2019an berriazko trebakuntza-programa bat abian jarrita, Munduko Itunarekin (UN Global Compact) lankidetzak-hitzarmen bat ezarrita, Euskadiko klusterren antolakunde dinamizatzaila eta elkartekideei GIHen prestakuntzarako eta kudeaketarako on-line plataformetarako sarbidea errazteko, eta GIHen arloko hainbat prestakuntza-jardunaldi eta esperientzia-trukaketa egiteko, besteak beste.

Azkenik eta arlo publikoaren eta pribatuaren eta gizarte zibilaren arteko lankidetzak oinarri hartuta, Euskadi 2030 Gunea eratu zen, hainbat eremutako 17 euskal erakundeek osatutako Lantalde Pilotua, "2030 Agenda ezartzeko eta Garapen Iraunkorraren Helburuak lortzen laguntzeko Euskal Erakundeentzako Gida praktikoa" egiteko.

1.4. 2030 Euskal Agenda Estatuan eta nazioartean

Eusko Jaurlaritza 2030 Agendarekin inplikatu da Estatuan zein nazioartean, eta 50 ekitalditan parte hartu du. 2030 Agendarako Estatu Idazkaritzarekin elkarlanean aritu da, aurrerapen-txostenen bidez eta Konferentzia Sektorialaren bileretan parte hartuz.

Nabarmentzekoa da, besteak beste, Garapen Iraunkorraren Espainiako Sarearen (REDS) edo Udalerrien eta Probintzien Espainiako Federazioaren jardunaldietan parte hartu izana, bai eta Eustatek hainbat Autonomia Erkidegorekin neurketa-adierazleen bi taldetan izan duen lidergoa ere.

Nazioarteko esparruan, Nazio Batuetan Euskadiko Agendaren jarraipenari buruzko urteko txostenak aurkeztu ziren. Bestalde, Eusko Jaurlaritza Nazio Batuen Erakundeak 2018an eta 2019an New Yorken urtero egiten duen Goi Mailako Foro Politikoan parte hartzera gonbidatu zuten. Azken urte honetan, Lehendakariak Euskadin bonu jasangarriak jaulkitzeko esperientzia aurkeztu zuen.

Gainera, etengabeko harremanak eta elkarrizketak izan dira ONU-UNDESAko Idazkaritzako Ekonomia eta Gizarte Gaietako Saileko Gai Ekonomikoen eta Sozialen Dibisioarekin, Garapenerako Nazio Batuen Programarekin (PNUD), Eskualdeetako Komitearekin, ONU-HABITATEkin, European Sustainable Development Forumekin, ELGErekin, edo eskualdeko gobernuen sareekin, hala nola REGIONS4 eta ORU Fogar, edo CGLU bezalako tokiko gobernuen sareekin.

GIHak ezartzeko Borondatezko Txostenei buruzko Europako Eskuliburuak, Europako Batzordearen Berrikuntza Agentziak landuak, Euskadi GIHak ezartzen aitzindari gisa aitortzen du. Eusko Jaurlaritza aipatu da 2017an Jarraipen Txostena argitaratu zuen lehen gobernu ez-estaltzat, eta txosten gehien egin dituen lurraldeen zerrendaburua da.

ELGaren txosten estrategikoak, "Garapen iraunkorreko helburuen lurralde-ikuspegia" izenekoak, Euskadi aipatu zuen, GIHak eskualdeetako politiketan sartzeko egiten duen lanagatik, hiri eta eskualde aitzindarien jardunbide egokien kasu gisa, eta gaineratu zuen Euskadi 2030 Agenda garatu duela administrazioaren gobernu-programa eta GIHeekin lotutako politika sektorialak lerrokatzeko.

1.5. 2030 Agenda euskal gizartean zabaltzea

Herritarrei zabaltzeari eta honek kontzientziazteari dagokionez, kanpainak egin dira Euskadin Nazio Batuen egunean, eta informazio-liburuxkak eta bideoak argitaratu dira, 17 Helburuei buruz sentibilizatzeko.

Zehazki, Agenda Basque Country 2030 gidak, Maila Anitzeko Gida eta Euskadi 2030 Gunea Gida Praktikoa argitaratu dira, eta euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez zabaldu dira formatu digitalean, bai eta paperean ere, euskaraz eta gaztelaniaz.

- Euskadi Basque Country 2030 Agenda (www.euskadi.eus/agenda-2030)
- Maila Anitzeko Gida (www.euskadi.eus/agenda-2030/multinivel)
- Euskadi 2030 Gunea Gida (https://n9.cl/ugmb6)

Era berean, urteko jarraipen-txostenak editatu eta zabaldu dira. GIHak lortzeko euskal ekarpena islatzen dute. 2030 Agenda Euskadin hedatzeko eta horrek errealitatearen eraldaketan duen eragina zabaltzeko bitarteko bat dira.

- 2017ko jarraipen-txostena (www.euskadi.eus/agenda-2030/jarraipena-2017)
- 2018ko jarraipen-txostena (www.euskadi.eus/agenda-2030/jarraipena-2018)
- 2019ko jarraipen-txostena (www.euskadi.eus/agenda-2030/jarraipena-2019)
- 2020ko jarraipen-txostena (www.euskadi.eus/agenda-2030/jarraipena-2020)

Gainera, azken hiru urteetan, 2030 Agendari buruzko prestakuntza-ikastaroak eskaini zaizkie Euskal Administrazio Publikoko maila guztietako funtzionarioei, IVAPen bidez.

2. Balantzea

2016ko azaroan Iñigo Urkullu Renteria Lehendakariak inbestidura-hitzaldian Euskadi 2030 Agendarekin inplikatzeko konpromisoa hartu zuenetik, Eusko Jaurlaritzak garatutako jarduera-memoriak balantze positiboa eta eraikitzailea deskribatzen du. Autokonplazentzia orotatik urrun, etorkizunari hobekuntza- eta aurrerapen-antibizioarekin aurre egiteko metodoak bultzatzen du indarguneak diren eta etorkizunerako oinarri sendoa diren aurrerapenak identifikatzera, bai eta hobetzeko esparruak eta, ondorioz, egiteke dauden erronkak definitzen dituzten espazioak identifikatzera ere.

2.1. Etorkizunerako oinarri sendoa osatzen duten aurrerapenak

Eusko Jaurlaritzak aurre egin beharreko etapa berriari begira, 2030 Agenda koordina-tzeaz eta dinamizatzeaz berariaz arduratzen den Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusi batekin, lehenik eta behin egiaztatu behar da oinarri sendoa dagoela. Garatu beharreko lana ez da hutsetik hasten, baizik eta eraikuntza finkatu eta erreferentzial batetik.

Horrek esan nahi du Legegintzaldi honetan garatu beharreko jardueraren zati handi bat lehendik dagoenari eta ondo funtzionatu duenari jarraipena ematean datzala. Hori da 2030 Euskal Agendaren lehen indarra. Hori oinarri hartuta, honako aurrerapen hauek nabarmendu behar dira etorkizunerako erreferentzia-puntu gisa.

•**Konpromiso partekatua.** Eusko Jaurlaritzaren barneko eta Sailen arteko konpromisoa, erakundeen arteko lankidetzarako konpromisoarekin, lankidetzeta eta aliantza publiko-pribatuko esperientziekin eta gizarte zibileko erakundeekiko konpromisoekin oinarri sendoak dira. Masa kritiko konbentzitua dago Garapen Iraunkorraren Helburuek dakarten erronka burutzeak duen garrantziaz.

•**2030 Agendaren lerrokatze- eta jarraipen-sistema.** Euskadi Basque Country 2030 Agenda, Maila Anitzeko Agenda edo Euskadiko euskal erakundeentzako 2030 Gunea Gida Praktikoa 2030 Agendarekin lerrokatzeko tresnak dira. Eusko Jaurlaritzak, gainera, Gobernu Programaren betetze-mailaren adierazleen sistema bat du, urteko jarraipen-txostenen oinarri dena. Eustatek, bestalde, Garapen Iraunkorraren Helburuekiko aurrerapena kuantifikatzen du Euskadirako berariazko panel batekin, estatistika-adierazleen sorta baten bidez.

•**Aliantzen eta gobernantza-egituren esperientzia.** Azken Legegintzaldian, 2030 Agenda ezartzeko hainbat gobernantza-egitura sortu edo baliatu ziren: Kanpo Harremanetarako Sailarteko Batzordea, Kanpo Harremanetarako Erakundearteko Batzordea eta Euskadi 2030 Gunea. Etapa berrian organo berriak sortu beharko dira, baina, zalantzarik gabe, aurreko esperientzia positibo horretatik ateratako ikaskuntzen aplikazioan oinarrituko dira.

•**Lortutako nazioarteko erreferentzialtasuna.** 2030 Agendak eraldaketa globala eta tokikoa lotzeko bokazioa du. Barneko eta kanpoko dimentsioa txanpon beraren bi aldeak dira. Lehen lerroan, Eusko Jaurlaritzak eta Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak egoki konbinatu zituzten dimentsio bikoitz hori oso emaitza positiboak eta nazioarteko erreferentzialtasuna lortuz. Egindako ibilbide hori datozen urteetarako proiektuaren gotorleku bat da, eta jarraipena izan beharko du.

2.2. Erronka berriak

Egindakoaren ondarea oinarri hartuta, hobetu beharreko eremuak ere identifikatu daitezke. Ikuspuntu horretatik, erronka diren bi aukera-gune ikus daitezke: gizarte 2030 Agendan inplikatzeko eta GIHen kudeaketa proaktiboa.

·Gizarteratzeko mekanismoak sustatzea

2030 Agenda zer den eta zer esan nahi duen ez ezagutzeaz gain, Agenda bera ere dagoenik ez daki gizarteak. Fenomeno horrek ez dio Euskadiri bakarrik eragiten; nazioarteko eremuan ere egiazta daitekeen errealitate gisa har daiteke, eta Nazio Batuek aitortu dute. 2030 Agenda ezaguna da esparru instituzional, politiko, tekniko edo sozial espezializatuetan. Hori ahultasun nabarmena da. GIHeK bultzatzen duten eraldaketak inplikazio sozial handiagoa eskatzen du. Ezinbesteko osagaia da. Azterketa horrek ondorio bat dakar: funtsezkoa da 2030 Agendaren esanahiaren dibulgazioa hobetzea, GIHeK adierazten duten eraldaketan gizarteratzeko mekanismoak artikulatu ahal izateko.

·Proaktibitate-fase bati atxikitze fase batetik igarotzea

Lehenengo urratsa gobernu-programak eta politika publikoak 2030 Agendaren helburuekin, jomugekin eta adierazleekin lerrokatzea izan da. Agendari atxikitze, lotze, sentsibilizatzeko eta zabaltzeko lehen fase funtsezkoa eta ezinbestekoa bete da. Orain, proaktibitate-fase baterako igarobidearekin osatu behar da. Kointzidentzia edo lerrokatze programatikoak egiaztatzeaz gain, eskumen- eta erantzukizun-eremu bakoitzean horien hedapenaren eta garapenaren subjektu eragile izatea da kontua, GIHen interplazio eraldatzaileak eraginda.

2.3. Ondorioak

Diagnostiko hori oinarri hartuta, ondorio gisa etorkizuneko lau jarduera-ardatz zehaztu dira, egindakoaren balantzeari lotuta. Jarduera esanguratsuetan sakontzea edo hauek gatzatzea posible den erronka berrietan.

Gizarteratzeko mekanismoak sustatzeari dagokionez:

1. Zabalpena

2030 Agendari buruzko ezagutza eta kontzientzia soziala handiagoa lortzea, prestakuntza- eta hezkuntza-esparrura ere hedatzen dena. Hori guztia GIHetara atxikitze eta herritarrek inplikatze bideak prestatzeko oinarri gisa. Komenigarria litzateke bultzada horrekin bakarka edo talde txikien bidez bat egitea ahalbidetuko luketen tresnak izatea, agenda ez dadin izan instituzio, erakunde edo enpresa handiei soilik eragiten dien zerbitzu.

2. Gobernantza

Sailen arteko, erakundeen arteko eta lankidetzeta eta partaidetzeta publiko, pribatu eta sozialeko koordinazio-mekanismoak eguneratzea eta hobetzea, proaktibitate handieneko fase berriaren erronken arabera. Desiragarria litzateke Legegintzaldi honetarako 2030 Agendaren euskal gobernantza-foro bat izatea, 2021-2024 aldirako.

Proaktibitate-fase baterako igarobideari dagokionez:

4. Ebaluazioa

Euskadin 2030 Agendaren jarraipen-, adierazle- eta ebaluazio-sistemaren ezaugarriak ulertterazak eta erabilerrazak izan behar dira eragileentzat. Badugu horretarako oinarri on bat. Orain, sistema hori erronka eta lehentasun berrietara egokitu behar da. Ikuspuntu horretatik, komenigarria litzateke jarraipen-prozesuak, adierazleak eta ebaluazioa optimizatzeko tresnak izatea.

3. Lehenespina

Politika publikoak 2030 Agendarekin oro har lerrokatzea oinarri hartuta, aurrerapauso garrantzitsua izango litzateke trakzio-konpromisoen eta proiektu adierazgarrien panel

bat izatea, Eusko Jaurlaritzak GIHen kudeaketari proaktibitatearen ikuspegitik eman nahi dion garrantzia definitzeko. Euskadiren inplikazioa Agendaren bokazio eraldatzailarekin islatzen duten konpromisoak eta proiektuak.

Lau ardatz horiek definitzea da Legegintzaldi honetarako jarduera-planaren oinarria. Erronka horiek dira Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak arreta berezia eskainiko dien lehentasunak.

Bigarren zatia

Oinarriak

3. Diagnostikoa, misioa eta helburuak

Egungo krisiaren eta trantsizioen testuinguruak ziurtasun gutxi eskaintzen du. Bat, ordea, agerikoa dirudi: aldaketa da gauza seguru bakarra. Jakina, dena ez da aldatuko, baina ia dena birkokatuko da eta ikuspegi eta ikuspuntu berrietatik begiratuko da. Errealitate hori ez ulertzeak eta ez onartzeak berekin ekarriko dute, ziurrenik, egokitu ezineko joera eta gertaeren bilakaeren ondorioz gainbehera etortzeko arriskua.

Ziurgabetasunen eta zailtasunen esparru horretan, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren Legegintzaldiko Oinarrien eta Lan Planaren dokumentuan definitzen da, diagnostikoari dagokionez, *kontratu sozialaren* kultura indartzeko beharra; eta, misioari dagokionez, *kontratu sozial* hori lankidetzakonpromiso batera bideratzeko lehentasuna.

Diagnostiko hori bera aplikatuko zaio 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programari. GIHak aukera ezin hobea dira iraunkortasun- eta elkartasun-konpromisoetan oinarritutako kontratu sozialaren kultura sustatzeko.

3.1. Diagnostikoa: *kontratu soziala* indartzeko egungo beharra

Gizarte oparoenak integratuenak eta kohesionatuenak dira, oinarrizko printzipioen, balioen eta lehentasunen *kontratu soziala* modu sendoenean partekatzen dutenak. Ez da idatzitako eta sinatutako "dokumentu" bat, baizik eta kontzientzia pertsonalean eta kolektiboan inskribatutako, partekatutako eta jakinak diren oinarri batzuk. Oinarri horiek eguneroko bizitzaren garapenean adierazten dira, maila herritarrean, zibikoan eta norbanakoan zein gizartearen, politikaren, erakundeen, hezkuntzaren, enpresaren edo gizarte-harremanen mailan.

Euskadin, *kontratu sozial* horri prekarioan eta hauskortasun handiz eutsi zaio, azken hamarkadetan jasan dituen eraso bortitzen ondorioz. Gerra Zibilak eta Diktadurak, lehenik, eta terrorismoak eta indarkeriak, gero, ezbehar handiko testuinguru bat sortu zuten, printzipio, balio eta lehentasun guztiak bateratzeko. *Kontratu sozial* baten ideia partekatutak sustatzen duen kohesioaren aurrean, gertaera horiek gizarte-zatiketaren eta bikoiztutako eta zatitutako gizartearen ideia indartu zuten.

Gaur egun, oraindik ere, haren ondorioetako batzuk pairatzen jarraitzen dugu. Sektore batzuetan, harreman sozialen eta politikoen urtetako inertziak irauten du, eta harreman horiek liskar gisa baino ezin dira ulertu izan. Munduaren ikuskera horretan, Auzolana, espazio partekatua edo batzen gaituenaren nagusitasuna ideologikoki "susmagarria" den materia gisa eratzen da, eta gizartearen "benetako" eraldaketa baten aurkakoa da, zeina jarrera antagonikoen arteko "talkaren" emaitza baino ez bailitzateke izango.

Hala eta guztiz ere, eta ia azken ehun urteetako egoera desegokiak ikusita, indarkeriaren porrotak ez zuen behin betiko hipotekatu elkarrekin bizitzeko eta aurrera egiteko gizartearen gehiengoaren borondatea. Gaur egun, Euskadik adiskidetasunezko bizikidetzara eraikitzen du, eta herrialde aurreratuenen eta gizarte-koheresio maila eta giza garapenaren maila onenak dituztenen artean dago. Hori posible izan da, besteak beste, gure gizartearen gehiengo isil batean egungo errealitatea, etorkizuna eta iraganaren interpretazioa ulertzeko borondate eraikitzaile eta kooperatiboa lehenetsi delako.

Beraz, ez gara hutsetik abiatzen. Hau da oinarria. *Kontratu sozial* hori Euskadin izan da. Bere prekarietatea, erasoak eta oso zailtasun larriak izan arren, bere fruituak eman ditu eta gaur egun gure errealitatean egiazta dezakegu. Ez dugu gizarte perfektua, nabarmen hobetu daitekeena baizik; baina oinarri sendoa dugu aurrera egiten jarraitzeko.

Diagnostikoaren ondorio nagusia da egungo egoeratik egoera hobean eta koheresio handiagoarekin ateratzeko ezinbestekoa dela Euskadin *kontratu sozialaren* kultura indartzea eta adostasunak sendoagoak eta zabalagoak izatea. Ikuspegi horretatik, 2030 Agenda, indarkeriaren aurrean Giza Eskubideen Adierazpena izan den bezala, erreferentzia unibertsal bihurtzen da mundu jasangarri eta solidario bat partekatuzko. 2030 Agenda izan daiteke gure *kontratu soziala* berritzeko oinarria eta muina.

3.2. Misioa: *Euskadi 2030 Agenda Kontratu Soziala* lortzen laguntzea

2021ean aurre egin behar diegun egoera kritikoen egoera lokal eta global oso konplexua osatzen dute. Hala ere, *kontratu sozial* baten ideiarri dagokionez, testuinguru hori aukera eta interpelazio zuzena da. Erantzun egin behar da, eta ekin. Bidegurutze horren aurrean, gutxienez, bi galdera nagusi planteatzen dira: *zer* egin behar dugun eta *nola* egin behar dugun.

Lehenengoak, zerak, arazo bakoitzaren aurrean artikulatu beharko diren eduki eta baliabide espezifikoak erreparatzen die. Bigarrenak, nola, behar dugun jarrerari buruzko galderak egiten ditu. Gaur egungo egoera bezalako batean, bi gaiak garrantzi handia dute. Ez da beharrezkoa haien artean hierarkiarik ezartzea. Hala ere, hemen bigarren formulatu dena alde zuzena da. *Zer* egin baino lehenagokoa da. Lehenik eta behin, “kronologikoki”, *nola* egiten dugun, zein abiapuntutatik, zein jarrerarekin eta zein helburu partekatuetarako egiten dugun zehaztu behar da.

Puntu honetan derrigorrezko hausnarketa sartzen da jokoan: banaketa edo estrategia partekatua, zatiketa edo *kontratu soziala*. Eusko Jaurlaritzaren apustua argia da: Auzolana. Galdera horiei modu partekatuan erantzuteak esan nahi du krisialdi eta ziurgabetasun garai honek eskatzen duen *kontratu soziala* konfiguratzeko. Datozen urteetarako diskurtso sozial partekatua eta komunitate-zentzua bideratuko dituen kultura sendotzea da erronka.

Garapen iraunkorraren Helburuak aukera historikoa eta proiektio unibertsalekoa dira *kontratu sozialaren* berrikuntza hori eduki argiz hornitzeko, mundu aldakor eta krisian dagoen honetan. Filosofia horrek bere egin eta garatzen du 2030 Agendaren 17. helburua: “Helburuak lortzeko aliantzak”. Lehena, Auzolana, tokiko aliantza zibikoa da.

Azken batean, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren egitekoa lankidetzarako *kontratu sozialaren* kultura, talde-kultura, ehuntzen laguntzea da. Oinarri etikoa duen *kontratu soziala*, printzipioen, balioen eta erronken proiektio partekatua gisa ulertuta, zailtasun handiko egungo testuingurua gainditzeko baliagarria izango dena. Pre-misa horiek 2030 Agendaren zentzuarekin eta edukiarekin bat datoz.

3.3. Helburuak

Kontratu soziala ez da helburua bitarteko bat da. Hausnarketa horri esker, Eusko Jaurlaritzak ezarritako helburua definitu daiteke: egungo krisialditik gizarte kohesionatuago eta mundu bidezkoago batekin irteten laguntzea. Helburu orokor hori Garapen Iraunkorreko Helburuei estuki lotutako lau helburu espezifikoetan hedatzen da:

- Barneko gizarte-kohesioa.** Euskal gizartearen barruan gizarte-kohesio handiagoa lortzen laguntzea, egoera ahulean dauden kolektiboak kontuan hartuta, inor atzean ez uzteko; desberdintasunak murriztuz eta elkartasunaren kultura sustatuz.
- Nazioarteko ekarpena.** Bakearen, justizia sozialaren eta giza garapen iraunkorraren aldeko nazioarteko ahaleginik onenetako bat izatea, aldeaniztasunarekiko konpromisoaren klabea.
- Politiken koherentzia.** Sailen arteko lana eta erakundeen arteko lankidetzeta eta sustatzea gizarte zibileko erakundeekin lankidetzeta soziala, politiken koherentziari, giza eskubideen ikuspegiari eta genero-berdintasunari buruzko ikuspegia emanez.
- 2030 Agendarekin modu aktiboan lerrotzea.** 2030 Agenda bere gain hartzea, lehentasunezko konpromiso gisa eta lehentasun eraldatzaileak definitzera bideratutako in-terpelazio gisa, Garapen Iraunkorreko 17 Helburuen ildotik.

4. Euskadi 2030 Agenda Kontratu Sozialari buruzko elkarrizketarako abiapuntuak

Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren filosofia garatzeko sustatu nahi duen *kontratu sozialaren* ideia ez da idatzi, sinatu edo bozkatu behar den "Konstituzio" edo idatzizko adierazpen bat. Adostasun eta lankidetzako kultura sozial eta politikoa bultzatzea da. Adostasun hori, nahitaez, dialektikoki taxutu behar da, eta denboran zehar modu dinamikoan eraikitzen da.

Dokumentuaren atal honi edukia ematen dioten oharra, proposamen gisa, elkarrizketa sozialeko prozesu horretarako baliagarriak izan nahi duten abiapuntuak dira. Abiapuntu horiek dira, gainera, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak Legegintzaldi honetarako duen jarduera-planaren oinarriak. Printzipioetan, balioetan eta helburuetan egituratzen dira.

4.1. Printzipioak

Dena dago aldatetaren menpe. Hala ere, planteatu behar da ea oinarri etikoak aldatu egin behar diren garai bakoitzean edo edozein kontingentziaren edo krisiren aurrean, edo, aitzitik, ba ote dagoen oinarri iraunkorrik berrikuntzarako eta gurekin batera datozen gizarte-aldaketa berriei erantzuteko oinarri gisa balio dezakeenik.

Lan-plan honek hartzen duen hipotesia da oinarri unibertsal batzuk daudela, erlijio aurrekoak, politika aurrekoak eta ez koiunturalak, krisialdietatik eta kontingentzietatik bizirik irauten dutenak eta, orain ere, zalantzarako garai honetan baliagarriak direla erakuts dezaketena. Printzipio horiek, gainera, COVID-19aren pandemiatik atera daitezkeen ikaskuntzen arabera kontrastatu daitezke.

•Umiltasun-printzipioa eta *mugen* kontzientzia

Umiltasuna da gure mugak ezagutzea eta ezagutza horren arabera jokatzeko. Pandemiak agerian utzi du gure zaugarritasuna, bai norbanakoari dagokionez, bai taldeari dagokionez. Ezin dugu, ez dakigu dena. Horrelakoa da giza egoera. Gure ikuspegiak osatugabeak dira beti. Egin behar den guztia errealitate-printzipio ukaezin hori onartzetik abiatu behar da. Ikasi, lagundu eta kolaboratu egin behar dugu.

Iraunkortasunaren defentsa, hain zuzen ere, izaera mugatuaren kontzientzian oinarritzen da. Garapen iraunkorrean pentsatu behar dugu, ez baitugu mugarik gabeko balia-biderik eta gaitasunik.

·Balio positibo iraunkorraren aintzatespenaren eta kontzientziaren printzipioa

Beti dago potentzia eraikitzailearen faktore edo ikuspegi bat, errealitateari aurre egiteko funtsezko garrantzia duena. Edozein konponbide-prozesu eraikitzeko, daukaguna eta ona dena berariaz estimatu behar da. COVID-19koa bezalako krisi bat gainditzea, neurri handi batean, zailtasunen artean aukerak bilatzea eta indartzea da. Positiboaren aitortpena esplizitatzea erresilientziarako oxigeno psikologikoa eta komunitarioa da.

Garapen iraunkorra, ekonomia zirkularra, birziklapena eta energia berriztagarriak balio positibo iraunkorra aitortzean oinarritzen dira. Eskura dugun gauza on eta positibo guztiari balioa ematea eta balio handiagoa ematea da helburua.

·Erantzukizunaren eta kontzientzia etiko pertsonalaren printzipioa

Pertsona bakoitzak aukera dezake. Bere ekintzez eta ondorioez erantzuten du. Zentzu etikoz aukeratzeko kontzientzia dugu. Gure erabakiak gara. Errealitate horretaz jabetzeak erantzukizunaren printzipioa onartzea dakar. Printzipio horrek interpelazio pertsonalizatua planteatzea eskatzen du: *zer dagokidan niri*. Kontua ez da eska dezakeguna bakarrik, baita erantzun komunitario baten parte gisa eman dezakeguna ere, ezinbestekoa baita. Galdera hori lehen pertsonan planteatzeak eta erantzun etiko bat bilatzeak erantzukizunaren printzipioa islatzen du.

2030 Agenda ez da erakundeei zuzendutako politika publikoen programa bakarrik. Munduaren eta planetaren iraunkortasun-krisiaren aurrean norbanakoaren erantzukizunari eta erantzukizun partekatuari buruzko interpelazio etikoa da.

·Elkartasunaren eta giza duintasunaren kontzientziaren printzipioa

Giza duintasunak pertsona izatearen zentzua adierazten du, eta giza eskubideen oinarria da. Proiektzio lokala eta unibertsala du. Krisiek desberdintasunak areagotzeko joera dute. COVID-19ak gogorrago kolpatzen ditu behartsuenak. Pertsonen eta herrialdeen arteko desberdintasunak areagotu ditu. Giza duintasunaren kontzientziak bultzatzen du krisi sanitario, ekonomiko eta sozial honetatik gizarte-kohesio handiagoarekin ateratzea ahalbidetuko duten baldintzak sustatzera. Elkartasun-printzipioak ekitatea eta behartsuenen aldeko lana eskatzen ditu.

Gaur egun, 2021ean, Giza Garapen Iraunkorra bideragarria da munduan eta Euskadin, baldin eta giza duintasunaren zentzu unibertsalean oinarritzen bada. Horregatik, 2030 Agenda barne-konpromisoa da iraunkortasun sozialarekiko, hau da, elkartasunarekiko, eta kanpo-konpromisoa globalizazioarekiko.

4.2. Balioak

Egungo testuinguruan, askotariko balio positiboak zerrendatu daitezke. Hori dela eta, beharrezkoa da irizpide ez-arbitrarioen bidez horiek hautatzea. Bidegurutze honetan egokienak direnak aurkitu eta sustatu behar dira. Hemen, proposamen gisa, hiru irizpideri modu positiboan erantzuten dieten lau baliori ematen zaie lehentasuna: 2030 Agendaren filosofiarekin bat datozen balioak dira; lankidetzakontratu sozial baten aliantza indartu dezaketen balioak dira; eta egungo egoerari modu positiboan aurre egiteko oso baliagarriak izan daitezkeen balio etikoak dira.

·Elkarrizketa. Entzuteko eta beste jarrera eta proposamen batzuk kontuan hartzeko jarrera adierazten du. Elkarrizketa lankidetzarako kontratu sozial baterako aurrebaldintza gisa egituratzen den balioa da. Elkarrizketa ere alternatiba lasaia da, presaren edo indarkeriaren aurrean. Dogmatismoaren aurkako antidotorik onena da, eta 2030 Agendaren inguruan aliantzak eta lankidetzakontratuak eraikitzeko oinarria.

•**Lankidetz**a. Lankidetz

elkarlana, koordinazioa eta elkarlaneko gobernantza eskatzen dituen konpromisoa da. Aliantza-dinamikak eta talde-lana bultzatzen ditu. Lankidetzak aldebakartasunari eta totalitarismoari aurre egiten die. Egungo testuinguruak eta Garapen Iraunkorreko Helburuekiko konpromisoak lankidetz

estrategia (eragile anitzekoa) eskatzen du norabide guztietan.

•**Iraunkortas**una. Krisialdi orotatik irteteko, erresistentzian eta irmotasunean oinarritutako prozesuak behar dira. Iraunkortasunaren bi osagaiak dira. Erresilientzia eta lankidetzarako *kontratu soziala* sustatzeko baldintza egokiak sortzen dituzte. Atzera egitearen aurrean, iraunkortasunak zorrotasunean eta erantzunkidetasunean tematzearen balioa sustatzen du. 2030 Agendaren anbizioak eta pandemiarekin sortutako zorritxarrak jasangarritasunerako politika publikoen ezinbesteko tresna bihurtzen dute iraunkortasuna.

•**Erantzunkidetas**una. Larrialdiko testuinguru berri horrek paradigma-aldaketak eskatzen ditu. Lehenengo kontua ez da *non dagoen arazoa eta nor den erruduna*, baizik eta *non dagoen konponbidea eta nola eraikiko dugun guztion artean*. Biktimismoaren edo etengabeko kexaren kulturaren aurrean, proposamenak egiteko, eraikitze eta inplikatze konpromisoa. GIHe

kiko konpromisoa lotuta dago proaktibitatearen zehaztapen indibidualarekin eta kolektiboarekin. Erresilientzia eta sinergia erantzunkidetasunaren eragile aliatuak dira.

4.3. Ekintzaren Hamarkadarako irizpide gidari bat: proaktibitatea

2019ko irailean, Nazio Batuen 74. Batzar Nagusian, Antonio Guterres Idazkari Nagusiak dei egin zien gobernuei, erakundeei eta gizarte zibilar

ari Helburu globalen gaineko ekintza areagotu zezaten, eta datozen 10 urteak "GIHen gaineko Ekintzaren Hamarkada" gisa izendatu zituen.

Nazio Batuek hamarkada honetarako funtsezko hiru esparru identifikatu dituzte, GIHen aurrerapena bizkortzeko: lehenik eta behin, informazio, mobilizazio eta inplikazio sozial handiagoa; bigarrenik, anbizioa areagotzea, 17 GIHetan eskala handian eragingo duten konpromiso eta neurri argien, zehatzen eta neurgarrien bidez; eta, hirugarrenik, gaitasun eraldatzailea eta eragile anitzeko aliantza duten irtenbide berritzaileak.

Nazio Batuen aldarrikapen hori bat dator dokumentu honetan puntu honetara arte planteatzen ari den diagnostikoarekin: dibulgazio eta inplikazio sozial gehiago, anbizio gehiago eta berrikuntza eta aliantza gehiago. Orain proaktibitate-etapa batera jo behar da. GIHe

k ez lukete izan behar soilik lehendik dauden politika publikoak sartzeko eta justifikatzeko matrize bat.

Beharrezkoa da 2030 Agendaren plusari buruz galdetzea, GIHetan handiena. Beste era batera esanda, metodologikoki, 2030 Agendak gure politika publikoetan zer aldatzen duen galdetu behar diogu geure buruari. Horretan datza bere gaitasun eraldatzailea. Irizpide metodologiko hori, proaktibitatea, ezin hobeto lotzen zaio Ekintzaren Hamarkadak eskatzen duen anbizioari.

4.4. Euskadi 2030 Agendaren ardatzak eta trakzio-konpromisoak

GIHen atariko gisa erabiltzen diren gizateriarentzat eta planetarentzat garrantzi kritikoa duten lau esparru erreferentzia hartuta, lau ardatz nagusitan definitzen dugu Eusko Jaur-laritzak XII. Legegintzaldirako bere gain hartzen duen lehentasunezko konpromisoen eske-

ma, "Ekintzarako Hamarkadaren" lehen zatiaren esparruan.

•1. ardatza. PERTSONAK. Ekitatea.

Pobrezia eta gosea desagerraraztea, haren forma eta dimentsio guztietan. Bazterketa eta desberdintasunak murriztea.

-1. konpromisoa. Bazterkeria prebenitzea eta pobrezia amaiara ematea.

-2. konpromisoa. Hezkuntza inklusiboan sakontzea.

•**2. ardatza. PLANETA. Ekologia.**

Planeta erreskatatzea, klima-aldaketa lehengoratzeko, biodibertsitatea babestea eta indartzea, deskarbonizazioari ekitea, energia berriztagarriak garatzea eta ekosistema berdearen eta inklusiboaren mugikortasuna eta hiria sustatzea.

-3. konpromisoa. Klima-aldaketari, deskarbonizazioari eta energia berriztagarriei aurre egitea.

-4. konpromisoa. Ekosistema berdearen eta inklusiboaren hiria, mugikortasuna eta hirigintza bultzatzea.

•**3. ardatza. OPAROTASUNA. Elkartasuna.**

Ekonomiaren, gizartearen eta teknologiaren aurrerapena pertsona guztiengana irits dadin zaintzea, naturarekin harmonian eta dauden arrailak gaindituz.

-5. konpromisoa. Osasun publikoa partekatzea, ondasun komuna, tokikoa eta globala den aldetik.

-6. konpromisoa. Ekonomiaren eta enpresaren erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea.

•**4. ardatza. BAKEA. Giza Eskubideak.**

Giza duintasunaren errespetuan oinarritutako mundu baketsu bat eraikitzen laguntzea, bizikidetzari justu eta inklusibo baterako.

-7. konpromisoa. Munduko bakeari eta bizikidetzari euskal ekarpena egitea.

4.5. Zeharkako hiru lerro eta erreferentzia gehigarri bat

Aurreko atalean ezarritako lau ardatz eta zazpi konpromisoak lau zeharkako lerroren bidez osatzen dira, eta osotasun-zentzua hartzen dute. Ildo horiek kontuan hartu beharko dira horiek interpretatzean eta aplikatzean.

•**Barneko eta kanpoko dimentsioa**

GIHen esparruko tokiko ekimen bakoitzak bere ekarpen orokorrari buruz galdetu behar du. 2030 Agenda garapen iraunkorrerako aliantza globala da, pertsona eta herrialde kalteberetik mundu-mailako elkartasun handiagoko espirituan oinarritua.

•**Genero-berdintasuna**

2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programak, bai estrategia orokorrak, bai jarduerak zehatz bakoitzak, genero-ikuspegia izan behar du kontuan. Genero-berdintasunarekiko konpromisoak berariaz islatu behar du ekintza guztietan.

•**Covid inpaktua**

Era berean, Legealdiko jarduketaren plan honek eta bere proiektuek jakinarazi behar dute zer-nolako konponketa-gaitasuna duen eta zer-nolako eragina duen COVID-19aren pandemiak eragin dituen desberdintasun-arrakalari, batez ere sektore ahulenetan.

•**Aliantza**

Agenda 2030 ezartzean, hura garatzeko behar diren bitartekoak mobilizatu behar dira, eragile anitzeko aliantza-filosofia baten bidez. Norabide eta proiektu guztietan laguntza eta lankidetzari bilatzea eta islatzea, Auzolana.

Hirugarren zatia

Lehentasunak eta lan-plangintza

5. I. lehentasuna: Dibulgazio soziala eta herritarren inplikazioa

2030 Agenda ez da aski ezaguna gure gizartean. Egiztapen horrek agerian uzten du zaila dela herritarren inplikazio handiagoa lortzea, balioa barneratzeko zein bultzatzeko. Etapa berri honetan, funtsezko zeregina da 2030 Agendaren esanahiaren dibulgazioa hobetzea eta GIHeK adierazten duten eraldaketan txertatzeko mekanismoak antolatzea.

5.1. Lehentasunaren deskribapena

Lehentasun horri erantzuteko, Euskadi 2030 Agenda Gizarte Kontratua programa bultzatu da. Edukiak, gutxienez, lau jarduera-ardatz hauek jorratuko ditu:

- GIHei buruzko informazio- eta dibulgazio-kanpaina eskuragarria eta inklusiboa garatzea urtean gutxienez, *2030 Euskadi Agenda Gizarte Kontratuaren* proposamenaren inguruko elkarrizketari eta herritarren parte-hartzeari lotuta. Kanpaina honi dagokionez:

- Oinarrizko liburuxka bat egin eta zabalduko da.

- Urteko jardunaldiak egingo dira.

- 2030 Agenda Bonuen programa abian jartzea, Agenda ezartzeko eta Euskadi 2030 Agenda Kontratu Sozial bati buruzko eta herritarren elkarrizketa eta parte-hartzea bultzatzeko dibulgazio- eta/edo formazio-ekintzak diruz laguntzeko.

- Lantalde bat sortzea hezkuntzaren arloan, Magisteritza Eskolekin eta Unibertsitateekin 2030 Agendaren barruan esperientziak eta ekimenak sustatzeko, bai irakasleak prestatzeko, bai ikasleentzako tresna didaktikoak garatzeko, bai jakintza-diziplinetatik egingako ekarpen akademikoa aztertzeko. Lantalde horrek hezkuntza formala, ez-formala eta informala jaso ahal izango ditu.

- Euskal Administrazio Publikoko langileei zuzendutako prestakuntza-programekin lankidetzeta, bai eta sektoreko agendaren prestakuntza- eta ezarpen-programekin ere, bai enpresetan, bai gizarte-erakundeetan.

- Euskadiko Gazteriaren Kontseiluarekin (EGK) lankidetzeta-esparru bat sustatzea, parte-hartzeari eta inplikazioari dagokienez.

5.2. Helburuak

- 2030 Agendaren esanahiari, proiektioari eta garrantziari buruzko gizarte-ezagutza handiagoa lortzea, komunikabideak kontuan hartuta.

- Elkarrizketa, parte-hartze eta inplikazio sozialerako bideak eskaintzea Garapen Iraunkorreko Helburuei dagokienez.

- Giza garapen iraunkorrari eta Euskadi 2030 Agenda Gizarte Kontratuaren printzipioei eta balioei buruzko irakaskuntza-ikaskuntza prozesuak sustatuko dituzten hezkuntza-tresnak eta -ekimenak indartzea.

- GIHak erakundeen, sektoreen edo erakundeen jarduera-eremu guztietan ezartzeko prestakuntza-tresnak babestea.

5.3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

- GIHei buruzko urteko informazio- eta dibulgazio-kanpaina eta horri lotutako ekintzak irailaren 25aren (Agenda 2030 onartu zeneko urteurrena) eta urriaren 24aren (Garapenari buruzko Informazioaren Mundu Eguna) artean egingo dira. Ildo horretan, Euskadi 2030 Agenda Kontratu Sozialaren tokiko mezuaren eta Nazio Batuek urtero sustatzen dituzten mezuaren arteko lerrokatzea bilatuko dute.
- Garatu beharreko jarduera guztietan eta, bereziki, 2030 Agenda Bonuen Programan, berrikuntza, erakundeetako eta gizarteko eragileen arteko lankidetzak eta proaktibitateak baloratuko dira.
- Hezkuntza-arloko lanaren abiapuntua Eskolako 2030 Agenda eta Lanbide Heziketarako 2030 Agenda izango dira, baita Ingurugela esperientzia ere, GIHak Lehen eta Bigarren Hezkuntzako ikasleei eta Lanbide Heziketakoei hurbiltzeko. Gainera, garapen iraunkorrerako EHU Agenda 2030 erreferentzia eta honen adierazleen panela hartuko dira kontuan euskal unibertsitate-sistamarako abiapuntu gisa.
- Ekimen, prestakuntza-programa edo material didaktiko berriek aurreko etapan egingako lanak eta jarduerak hartuko dituzte oinarri, eta jarraitutasunez proiektatuko dira. Era berean, etorkizunera begirako proiektioan, Eskura giza eskubideen aldeko baliabide pedagogikoen zentroarekin lankidetzak bilatuko dute.

5.4. Egutegia

Lan-helburua	Egutegia
·Euskadi 2030 Agenda Gizarte Kontratuaren proposamenaren oinarritzko liburuxka aurkeztea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·Urteko informazio-kanpainaren garapena.	-Irailaren 25etik urriaren 24ra.
·2030 Agenda Bonuen programa abian jartzea.	-Urteko bigarren hiruhilekoa.
·Hezkuntza-arloan lantaldea sortzea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·2030 Agendaren arloko prestakuntza-prozesuei laguntzeko programa egitea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·Hartutako konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenak eta hurrengo urteko kudeaketa-plana aurkeztea.	-2022ko, 2023ko eta 2024ko martxoak.

6. II. lehentasuna. Koordinazioa eta lankidetzako gobernantza

XI. Legegintzaldian, Sailen arteko lankidetzako, erakundeen arteko koordinazioko, lankidetzako publiko-pribatuko eta gizarte zibileko erakundeekin aliantzako esperientzia baliotsua garatu da, 2030 Agenda bultzatzeari dagokionez. Horixe da bigarren lehentasun horren oinarria. XII. Legegintzaldiari begira, beharrezkoa da gobernantzaren "mapa" eta 2021-2024 aldirako koordinazio-esparruak eguneratzea, Nazio Batuek ezarritako Ekintzarako Hamarkadaren helburuekin bat etorri eta proaktibitate-fase baterantz aurrera giteko asmoz.

6.1. Lehentasunaren deskribapena

Bigarren lehentasun hori eragile anitzeko antolaketa- eta koordinazio-programa bati lotuta dago. Programa horrek lau ardatz nagusi ditu, eta Gobernu Kontseiluaren erabaki baten bidez bideratu beharko da:

- Trantsizio Sozialerako eta 2030 Agendarako Eragile Anitzeko Foroa. Eusko Jaurlaritzako Sailen, hiru Foru Aldundien, EUDELen eta hiriburuetakako Udalen, lankidetzako publiko-pribatuaren ordezkari diren erakundeen eta gizarte zibil antolatuen topagunea da.
- Eragile Anitzeko Foroko lantaldeak. Foro horrek lan-taldeen bidez egituratuko du bere funtzionamendua, arlo sektorialetako koordinazioa bideratzeko. Lantaldeak sail artekoak izan daitezke –Eusko Jaurlaritzaren kasuan–, erakunde artekoak edo eragile anitzeko formatukoak.
- 2030 Agenda Guneak lankidetzako-mahaiak. Osagarri gisa, lankidetzako-mahaiak sortu ahal izango dira Eragile Anitzeko Foroko kide diren erakundeen edo entitateen eta esparru horretan parte hartzen ez duten erakundeen eta entitateen artean.
- Estatuko eta nazioarteko foroak. Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendarako Estatu Idazkaritzarekin elkarlanean jarraituko du eta Konferentzia Sektorialean parte hartuko du. Era berean, harremanetan eta parte hartzen jarraituko du erreferentziazko foro nagusietan, bai eta gaikako lantaldeetan ere, Nazio Batuetakoak, UNDESA, Garapenerako Nazio Batuen Programa, Eskualdeetako Komitea, ELGA, ONU-HABITAT, European Sustainable Development Forum edo SDSN, Regions4, ORU FOGAR, CGLU edo ICLEI sareak, besteak beste. Hori guztia bat dator Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiaren nazioarteko-estrategiarekin.

6.2. Helburuak

- Eragile anitzeko ikuspegia duen foro bat sortzea, GIHak bultzatzen parte hartzen duten erakunde eta entitate publiko, pribatu eta gizarte zibil antolatuko guztiak modu operatiboan bateratu ahal izateko.
- Sailen arteko eremuan, ekintza partekatuko jarraibideak zehaztea, sinergia sustatzea eta Eragile anitzeko Foroari lotutako lantalde espezifikoko bat sortzea.
- Erakunde arteko eremuan, jarduera-irizpideak eta -programak partekatzea, eta koordinazioa eta lankidetzako optimizatzea, erakunde bakoitzaren autonomia errespetatuz.
- Lankidetzako publiko-pribatuari eta gizarte zibil antolatuari dagokionez, partekatutako konpromisoetan eta proiektuetan sakontzea, jardunbide egokiak identifikatzea, lankidetzako-espereentzia berriak sustatzea, eta inplikatzeko eta Garapen iraunkorreko Helburuak aplikatzeko konpromisoa zabaltzea.

·Estatu- eta nazioarte-mailan, Euskadik 2030 Agendarekin bat egiteko eta haren proaktibitate-politikak garatzeko aukera ematen duten foro guztietan parte har dezan sustatzea, bere autogobernu-gaitasuna errespetatuz.

6.3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

·2030 Agendaren balio neuralgikoko gaietako bat zeharkako lankidetz-estrategia eta eragile anitzeko aliantzak dira. Bere esentziaren parte da. Ildo horretan, eta oro har, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak bere gain hartuko du 2030 Agendarekiko konpromisoa dinamizatzeko eginkizuna, Eusko Jaurlaritzaren barruan eta Eusko Jaurlaritzatik. Sail arteko, erakunde arteko eta gizarteko koordinazioa eta lankidetz bultzatuko ditu, politiken koherentziaren, genero-berdintasunaren eta giza eskubideen ikuspegitik.

·Trantsizio Sozialerako eta 2030 Agendarako Eragile Anitzeko Foroaren egiturak, bai eta haren barruan eratu daitezkeen lantaldeenak ere, funtzionamendu arina, malgua eta unean uneko beharretara egokitzeko gaitasuna duen helburu bati erantzun beharko diote. Lantaldeak elkarren artean erlazionatuta egongo dira, eta informazioa, ezagutza eta komunikazioa emateko mekanismoak izango dituzte, bai eta elkarren artean sinergiak bilatzeko mekanismoak ere.

·2030 Agenda Guneak lankidetz-mahaiek Euskadi 2030 Gunea esperientzia hartuko dute erreferentziatzat, jardunbide egoki hori biderkatu eta zabaldu ahal izateko, 2030 Agendarekiko eta GIHeKiko konpromisoa erakunde mota guztietan sustatzeko eta aplikatzeko.

·Nazioarteko eremuan, garatu beharreko estrategiak eta ekimenak Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiarekin adostuta eta lankidetz estuan gauzatuko dira.

6.4. Egutegia

Lan-helburua	Egutegia
·Sektore-bilerak, Eragile anitzeko Foroa prestatzeko eta lantaldeak sortzeko (Gobernu Kontseiluaren akordioaren zirriborroarekin).	-2021eko lehen seihilekoa.
·Eragile Anitzeko Foroa eta lehen lantaldeak eratzea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·Euskadi 2030 Guneak lankidetz-mahaien proposamena eta programa egitea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·Hartutako konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenak eta hurrengo urteko kudeaketa-plana aurkeztea.	-2022ko, 2023ko eta 2024ko martxoa.

7. III. lehentasuna. Lerrokatzea, garapena eta ebaluazioa

Euskal Autonomia Erkidegoak Nazio Batuen Garapen Iraunkorreko Helburuak betetzeko egiten duen ekarpena lerrokatzea, jarraipena egitea eta ebaluatzea ez da nahikoa baldintza, baina ezinbesteko baldintza da helburu horiek bultzatzerakoan zorrotasuna bermatzeko. Eusko Jaurlaritzak hainbat gida editatu ditu, programak eta politikak Agendaren helburuekin, jomugekin eta adierazleekin lerrokatzea errazteko. Gainera, aurreko Legegintzaldian, Gobernu Programaren betetze-mailaren adierazleen sistema bat sortu zuen, urteko jarraipen-txostenen oinarri dena. Eustatek, bestalde, 2030 Agendaren aurrerapena kuantifikatzen du, Euskadirako berariazko panel batekin, Garapen Iraunkorreko Helburuetarako munduko adierazleen esparruan oinarrituta. Ardatz horiek, eguneratuz, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren arloan egiten duen kudeaketaren funtsezko zati izaten jarraituko dute.

7.1. Lehentasunaren deskribapena

Lehentasun horren garapena Eusko Jaurlaritzaren Gobernu Programa 2030 Agendarekin lotuta nola betetzen den lerrokatzeko, jarraitzeko eta ebaluatzeko sistema baten bidez gauzatuko da. Sistema horrek bost lan-ildo garatuko ditu:

- Lerrokatzea. Idazkaritzak aurreko Legegintzaldian argitaratutako lerrokatze-dokumentu edo -gida bakoitzaren eguneratzea eta egokitzapena sustatuko du: 2022an, Euskadi Basque Country 2030 Agenda eta Tokiko 2030 Agenda-Udalsarea 2030; 2023an, Eragile anitzeko Agenda; eta, 2024an, Euskadiko Euskal Erakundeentzako 2030 Gunea Gida Praktikoa.
- Jarraipen-adierazleak. Era berean, jarraipen-sistema eta adierazleak egokitzeko eta optimizatzekeo prozesu bat garatuko da, proaktibitatearen fase berri honetako erronka eta lehentasun berrietara egokitzeko eta optimizatzekeo. Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak, Eustatekin batera, 2030 Agenda betetzearen jarraipen-adierazleen sistema bat diseinatuko eta landuko du, Nazio Batuen Erakundearen adierazleetan eta zehazten diren beste adierazle garrantzitsu batzuetan oinarrituta, hainbat lurralde-mailatan.
- Konparazioa. Eustatek jarraipen-adierazleen sistema erreferentziazko herrialdeen, eskualdeen eta hirien konparazioekin osatuko du, 2030 Agendarekin lotutako politika publiko sektorialak hobetzen laguntzeko. Erreferentzia gisa ELGEren adierazleen tresna hartu ahal izango da, ELGEko 600 eskualde eta hiri baino gehiagotan GIHak lortu arteko distantzia neurtzen duena.
- Ebaluazioa. Halaber, jarraipena emango zaio hartutako konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenen prozedurari. 2030 Agendarekin lotutako politika publiko sektorialeko garapena baloratzeaz gain, ezarritako lehentasunak eta Eusko Jaurlaritzak Garapen Iraunkorreko Helburuen inguruan egiten dituen ekintzak betetzen diren ebaluatuko da.
- Proiekzioa. Azterlanak eta txostenak egingo dira, Agenda ezartzeko eta haren jarraipena egiteko metodoei eta haren balio sozialaren monetizioari buruzko joerak, aukerak eta erreferentzia interesgarriak identifikatzeko. Erreferentziako eskualdeekin eta herrialdeekin ezagutza eta jardunbide egokiak trukatzeko bultzatuko da.

7.2. Helburuak

- Eusko Jaurlaritzaren politika publikoak GIHeekin lerrokatzeko oinarritzko konpromisoa garatzea, eta gainerako erakundeekin eta entitateekin lankidetzan aritzea, konpromiso hori modu partekatuan garatzeko.

- Jarraipen adierazleen sistemaren arloan beharrezkoak diren baliabide teknikoak ezaritzea, 2030 Agendaren betetze-maila eta egindako aurrerapenak neurtzen laguntzeko.
- Aldizkako ebaluazio-prozesuak garatzea, iraunkortasun sozialaren, ekologikoaren eta ekonomikoaren ardatzari lotutako politika publikoen garapenean gabeziak eta hobekuntza-eremuak identifikatu ahal izateko.
- Eusko Jaurlaritzak gardentasunerako eta herritarren parte-hartzea sustatzeko asmoa duten GIHein duen konpromisoa lerrokatzeko, jarraitzeko eta ebaluatzeko prozesuen emaitza gizarte eta erakunde mailan partekatzea.

7.3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

- Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendarekin lotuta dituen politika publikoak lerrokatzeko, horien jarraipena egiteko eta ebaluatzeko sistemak ahalik eta koordinazio eta lankidetzat handiena bilatuko du beste erakunde eta entitate batzuekin. Nolanahi ere, honako irizpide hauek hartuko ditu kontuan:

—2030 Agenda aplikatzeko gidak edo lerrokatze-dokumentuak eguneratzeak jarraipena emango dio eremu honetan XI. Legegintzaldian garatutako jarduerari, eta, zehazki, oinarritzat hartuko dira Euskadi Basque Country 2030 Agenda, Tokiko Agenda, Maila Anitzeko Agenda edo 2030 Gunea Euskadiko euskal erakundeentzako Gida Praktikoak.

—2030 Agendari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Programaren jarraipenerako adierazleen sistemak izaera osagarria izan beharko du adierazleen sistemarekin. Sistema horren bidez, Euskal Estatistika Erakundeak Euskadik GIHei dagokienez egindako aurrerapenen jarraipena egiten du.

—Urteko txostenek bi zati izango dituzte: lehenak hartutako konpromisoen betetze-mailari buruzko memoria bat izango du, eta bigarrenak, berriz, hurrengo urte bakoitzerako kudeaketa-plan bat. Horrez gain, urteko txostenen prozedurak bertsio sintetiko bat prestatu beharko du, bereziki bere dibulgazio sozialerako pentsatua.

7.4. Egutegia

Lan-helburua	Egutegia
·2020ko jarraipen-txostena aurkeztea.	-2021eko bigarren hiruhilekoa.
·Adierazleen sistema eguneratua aurkeztea.	-2021eko bigarren seihilekoa.
·Euskadi Basque Country 2030 Agenda eguneratzea.	-2022ko bigarren seihilekoa.
·Azterlanak eta txostenak egiteko enkargua diseinatzea.	-2021eko bigarren seihilekoa eta 2022ko, 2023ko eta 2024ko lehen hiruhilekoa.
·Tokiko 2030 Agenda-Udalsarea 2030 hedatzeko laguntza.	-2021, 2022, 2023 eta 2024.
·Eragile anitzeko agenda eguneratzea.	-2023.
·Euskal erakundeentzako Gida Praktikoak eguneratzea.	-2024.

·Hartutako konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenak aurkeztea, nazioarteko konparazioa eta hurrengo urteko kudeaketa-plana barne.	-2022ko, 2023ko eta 2024ko lehen hiruhilekoa.
·Legegintzaldiko memoria egitea eta aurkeztea.	-2024ko lehen seihilekoa.

8. IV. lehentasuna. Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak

Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak bere gain hartzen duen zereginetako bat da Eusko Jaurlaritzaren eta Euskadiren politika publikoek 2030 Agendarekin inplikatzen eman ditzaketen lehentasunezko konpromisoak nabarmentzea eta sustatzea. Helburua da igarotzea sustatzea, atxikitze eta konektatzeko hasierako fasetik GIHehiko proaktibitate-fasera, 2030 Agendaren *plusa* ustiari ahal izateko. Asmo hori *trakzio-konpromisoen* panel baten bidez bideratzen da. Konpromiso horiek Agendaren bokazio eraldatzailea praktikan islatzen duten *proiektu adierazgarriekin* lotuta daude.

8.1. Lehentasunaren deskribapena

Lehentasun hori konpromisoen eta proiektuen panel bat egitean eta sustatzean datza, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren arloan duen zehaztapena irudikatzen. Panel hori hurrengo koadroan laburbiltzen da, eta I. eranskinean proiektu adierazgarri bakoitzaren deskribapenarekin osatzen da.

Ardatzak	Trakzio-konpromisoak	Proiektu adierazgarriak
1. Pertsonak. Ekitatea	·Pobrezia eta gosea desagerraraztea, desberdintasunak murriztea eta bazterkeria prebenitzea.	I. Ekitatea proiektua
	·Hezkuntza inklusiboan sakontzea, gizarte kohesio-natuagoa, solidarioagoa eta iraunkorragoa sustatzeko.	II. Hezkuntzaren auzolana proiektua. Guztiontzako hezkuntza
2. Planeta. Ekologia	·Klima-aldaketa indartzea: -ekosistemak eta biodibertsitatea kontserbatzea, leheneratzea, -eta deskarbonizazioa eta energia berriztagarriak.	III. Energia-Ekiola + Klima Ondarea proiektua
	·Ekosistema berde eta inklusiboko hiria, mugikortasuna eta hirigintza sustatzea.	IV. Opengela proiektua
3. Oparotasuna. Elkartasuna	·Osasun publikoa partekatzea, pertsona guztiengana iritsiko den ondasun partekatua, tokikoa eta globala den aldetik.	V. Osasun globala proiektua

	·Ekonomian eta enpresan jasangarritasun- eta erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea eta garatzea.	VI. Basque Ecodesign Center proiektua
4. Bakea. Giza Eskubideak	·Giza duintasunaren errespetuan oinarritutako mundu baketsu bati laguntzea, bidezko bizikidetzak inklusibo baterako.	VII. The Basque case: lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua (Indarkeria prebenitzeko eta bakea babesteko euskal kasuaren ikaskuntzak)

Panel honen konpromiso adierazgarriak eta proiektu adierazgarriak formulatzea Legegintzaldiko abiapuntua da. Zabaldu, osatu, aldatu edo eguneratu ahal izango dira, garatzen diren ebaluazio-prozesuen arabera.

8.2. Helburuak

- Proiektuen panel bat izatea, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendari dagokionez dituen lehentasunak definituko dituena, eta Sailen artean bateratzeko begirada eta ikuspegia erraztuko duena.
- Legegintzaldi honetan zehar Eusko Jaurlaritzaren proaktibitate-konpromisoa hobekien ekar dezaketen proiektuak identifikatzea, Ekintzarako Hamarkadaren eskakizunei dagokienez.
- Euskadik 2030 Agendarekin duen konpromiso instituzionala adierazten duten proiektuen panel bat aurkeztea euskal gizartearen aurrean.
- Antolatutako gainerako erakunde eta entitate pribatuekin edo gizarte zibilekoekin partekatzea trakzio-konpromisoen eta proiektu adierazgarrien panel hau, lankidetzak-esperientziak sustatzeko.

8.3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

- Aukeratutako trakzio-proiektuek honako irizpide hauei erantzuten diete:
 - Martxan dauden edo aurreikusita dauden jarduketek *plusa* erantzen dieten proiektuak. Aurretik zeuden ekimenetan oinarrituta, balio erantsia eskaintzen dute.
 - Sinergia bilatzen duten proiektuak. Trakzio-konpromiso batekin bat egiten duten edo lerrokatuta dauden eta zentzu-unitate bat partekatzen duten hainbat jarduketa edo programaren batuketarekin konfiguratu daitezke.
 - Politika publikoen edozein arlotan, COVID-19aren pandemia globalak atzean uzten dituen arazoetan, desberdintasun-arrakaletan eta erronka berrietan eragin positiboa duten proiektuak.
 - Genero-ikuspegia zeharka jasotzen duten proiektuak, eta esparru guztietan eta jarduera guztietan gizonen eta emakumeen arteko berdintasun-konpromisoari erantzuten diotenak.
 - Legegintzaldiaren amaieran ebaluatu daitezkeen helburuak dituzten proiektuak. 2024tik aurrera proiektatu daitezke, baina urte horretarako helburu espezifiko eta ebaluagarri bat zehaztu behar da.
- Proiektu adierazgarrien garapenak Ekintzarako Hamarkadak eskatzen duen proaktibitatearekin lerrokatzea bilatuko du, eta ekarpenak egiten saiatuko da eremu hauetan:
 - Barneko eta kanpoko dimentsioa. Proiektu adierazgarrien helburuen artean nazioarteko elkartasun-proiektzio bat dago.

—Gako demografikoa. Proiektu adierazgarriek erronka demografikoaren aurrean eta, zehazki, gazteen emantzipazio-prozesuetan duten eraginaren berri ematen dute.

—Aliantza. Proiektu adierazgarriek esker, eragileen arteko lankidetzak-formulak gara daitezke.

8.4. Egutegia

Lan-helburua	Egutegia
·Zazpi proiektu adierazgarriak identifikatzeko sailen arteko kontsulta-prozesua eta beste erakunde eta gizarte-eragile batzuekiko partaidetza-prozesua garatzea.	-2021eko lehen seihilekoa.
·Proiektu bakoitzaren lehen konpromisoak: -I. Programak egonkortzeko plana. -II. Proiektuaren aurkezpena. -III. Jarduketa Plana 2021-2024. -IV. Entitate kudeatzailea sortzea. -V. Lankidetzak akordioa. -VI. 2021-2025 akordio teknikoaren definizioa. -VII. Proiektuaren aurkezpena.	-2021ko laugarren hiruhilekoa. -2021ko laugarren hiruhilekoa. -2021eko iraila. -2021ean zehar. -2021eko lehen seihilekoa. -2021eko lehen seihilekoa. -2022ko lehen seihilekoa.
·Hartutako konpromisoak betetzeari buruzko urteko txostenak eta hurrengo urteko kudeaketa-plana aurkeztea.	-2022ko, 2023ko eta 2024ko martxoa.

2030 Agendaren lehentasunen euskal programaren laburpen-eskema

Memoria	Oinarri sendoak	-Konpromiso partekatua	-2030 Agendaren lerrokatzea	-Gobernantza-esperientzia	-Nazioarteko erreferentzialtasuna
	Erronka berriak	-Gizarteratzeko mekanismoak sustatzea		-Atxikitze-fase batetik igarotzea	proaktibitate-fase batera
	Ondorioak	-Zabalkundea indartzea	-Gobernantza egokitzea	-Lehentasunak definitzea	-Ebaluazioa optimizatzea
Oinarriak	Diagnostikoa		-Kontratu soziala indartzeko egungo beharra		
	Misioa		-Euskadi 2030 Agenda Kontratu Soziala bultzatzea		
	Helburuak	-Barneko gizarte-kohesioa	-Nazioarteko ekarpena	-Politiken koherentzia	-GIHekiko lerrokatze aktiboa
	Printzipioak	-Umiltasun printzipioa eta mugen kontzientzia	-Baliu positibo iraunkorraren kontzientziaren printzipioa	-Erantzukizunaren eta kontzientzia etiko pertsonalaren printzipioa	-Elkartasunaren eta giza duintasunaren kontzientziaren printzipioa
	Balioak	-Elkarrizketa	-Lankidetzeta	-Iraunkortasuna	-Erantzunkidetasuna
	Irizpide gidaria				
	Zeharkako lerroak	-Barneko/kanpoko dimentsioa	-Genero-berdintasuna	-Covid inpaktua	-Aliantza
	Planaren lehentasunak	I. Gizarte-dibulgazioa eta herritarren inplikazioa	-II. Koordinazioa eta lankidetzako gobernantza	-III. Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak	-IV. Lerrokatzea, garapena eta ebaluazioa
	Ardatzak	-1. Pertsonak. Ekitatea	-2. Planeta. Ekologia	-3. Oparotasuna. Elkartasuna	-4. Bakea. Giza eskubideak
	Lan-plangintza	-1. konpromisoa. Bazterkeria prebenitzea eta pobrezia amaitzea ematea. -2. konpromisoa. Hezkuntza inklusiboan sakontzea	-3. konpromisoa. Klima-aldaketaren indartzea: (I) ekosistemak eta biodiversitatearen kontserbazioa, leheneratzea, eta (II) deskarbonizazioa eta energia berriztagarriak. -4. konpromisoa. Ekosistema berdearen eta inklusiboaren hirigintza bultzatzea	-5. konpromisoa. Osasun publikoaren partekatzea, ondasun komuna, tokiko eta globala den aldetik -6. konpromisoa. Ekonomia eta enpresaren erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea	-7. konpromisoa. Mungo bakeari eta bizikidetzari euskal ekarpena egitea
Proiektu adierazgarriak	-Ekitatea proiektua -Hezkuntzaren auzolana proiektua. Guztiontzako hezkuntza	-Energia-Ekiola + Klima Ondarea proiektua -Opengela proiektua	-Osasun globala proiektua -Basque Ecodesing Center proiektua	-The Basque case: lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua	

I. eranskina

Zazpi proiektu adierazgarri

<p>1. fitxa. Ekitatea proiektua</p>	<p>·Pobrezia eta gosea desagerraraztea, desberdintasunak murriztea eta bazterkeria prebenitzea.</p>	<p>1. ardatza. Pertsonak. Ekitatea</p>
--	---	---

•Proiektuaren deskribapena

Zazpi programek osatzen dute proiektua, eta berdintasunik ezaren aurkako zentzu-batasun bera dute. Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta eta Gizarte-larrialdietarako Laguntzak bezalako ohiko laguntzak bateratzen ditu, eta aurrekontu handiagoa ematen die, premia larriko egoerei aurre egiteko ezohiko programekin batera. Zazpi programak eta horien helburuak honako hauek dira:

- Diru- sarrerak Bermatzeko Errenta Programa eta haren osagarria Etxebizitzarako Prestazio Osagarrien Programa. Eredua indartzea, bizitzako gutxieneko diru-sarreraren errealtate berria integratuz.
- Gizarte Larrialdietarako Laguntzen Programa (GLL). RGI-DSBE jasotzeko aukerarik ez duten pertsona ahulen oinarrizko premiei aurre egitea, Eusko Jaurlaritzak Udalek kudeatutako laguntza horietara bideratutako partida handituz.
- Programa Azken Sarea Indartzen. Gizarte-larrialdietarako laguntzetara sartzen ez diren pertsonen oinarrizko premiei aurre egiteko laguntza ematea, Hirugarren Sektorre Sozialeko erakundeen sare batek kudeatutako programa baten bidez.
- Programa Lehen Urratsa. Etxe-konfinamenduan, lankidetzak publiko-sozialetik (Eusko Jaurlaritza, hiru hiriburu-udalak, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Hirugarren Sektorre Sozialeko erakundeak) gaitutako "aterpetxeetan" (aterpetxeak eta kiroldegiak) konfinatuta egon ziren etxerik gabeko pertsonen gizarte-babesa duten bizitegi-alternatibak eskaintzea.
- Programa Aukerak Suspertzen. Eskolaz kanpoko laguntza ematea eskola-erritmoa jarraitzeko zailtasunak dituzten haurrei, arrakala digitalak areagotuta, lankidetzak publiko-sozialetik (Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila, Hezkuntza Saila, Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak –detekzioa– eta Hirugarren Sektorre Sozialeko erakundeak).
- Programa Euskarri. Euskal erakundeen arteko programa, ahultasun-egoeran dauden eta familia-laguntzako sarerik ez duten adingabeak eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko.
- IV. Gizarteratzeko Planean jasotako jarduera-programa, V. Planak ordeztuko duena erronka berriei erantzuteko.

•Helburuak

- Zazpi programa horiek batuta, pobrezia eta bazterkeriaren aurkako aukera-berdintasunerako baldintzak sortzea.
- Pandemiak pertsona ahulenen bizi-proiektuetan eragin duen zailtasun handieneko testuinguruari erantzutea.
- Elikagaigintzako, etxebizitzako edo familia-mantenuko premia oinarrizkoenentarako laguntza ematea, bai eta hezkuntza-, prestakuntza- edo gizarteratze- eta laneratze-prozesuak garatzeko ere.
- Kanpoko dimentsioa: proiektu honen esparruan, eLankidetzak ekintza humanitarioko proiektuei laguntzen jarraituko du hainbat herrialdetan, Ekitatea proiektuan sartutako programek betetzen dituzten antzeko beharrei erantzunez.

•Irizpideak

- Proiektu honetako programek lankidetzak publiko-sozialaren eta erakundeen arteko lankidetzaren emaitza izaten jarraitu behar dute. Haren diseinua, gauzatzea eta ebaluazioa administrazio publikoekin eta hirugarren sektore sozialarekin lankidetzan lantzen dira.
- RGI-DSBEaren unibertsalizazioan sakontzea, gaur egun behar bezala estalita ez dauden biztanleria-segmentu jakin batzuetara iritsiz, eta bereziki azpimarratuz seme-alabak ardurapean dituzten familia behartsuak.

- Aukerak Suspertzen eta Azken Sarea programak, seme-alabak dituzten familiei estaldura eskaintzen dietenean, Haurren Bermerako Estrategiari lotzen zaizkio.
- Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren Ebaluazioarekin bat etorriz, bereziki, bazterkeriaren arloko Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema indartzea.
- 2018-2021 aldirako etxerik gabeko pertsonen estrategiaren balantzea egitea eta 2021ean estrategia hori pandemiaren ondorioen testuinguruan eguneratzea.
- Gizarteratzeko V. Euskal Planean krisi ekonomikoko aldien eraginari heltzea ahalbidetuko duten neurri antiziklikoak jasotzea, bereziki gizarteratzearen esparruan genero-ikuspegia gehitzeari dagokionez.

•**Egutegia**

- Ekitatea proiektua legegintzaldi osoan proiektatuko da. Programen emaitzen urteko balantzea egingo da, bai eta 2024ko azken ebaluazioa ere.
- 2021aren amaieran, programa bakoitza epe ertainean egonkortzeko beharra baloratuko da, pandemiaren osteko gizarte-inpaktuaren testuinguruan.

•**Sail arduradunak**

- Lan eta Enplegu Saila.
- Gizarte Politiketako Sailburuordetza eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

<p>2. fitxa. Hezkuntzaren auzolana proiektua. Guztiontzako hezkuntza</p>	<p>·Hezkuntza inklusiboan sakontzea, gizarte kohesionatuagoa, solidarioagoa eta iraunkorragoa sustatzeko.</p>	<p>1. ardatza. Pertsonak. Ekitatea</p>
---	---	---

•Proiektuaren deskribapena

Hezkuntzaren auzolana zeharkako proiektu bat da, hezkuntza-etapa guztietan ekimenak dituen eta kolektibo ahulenei arreta berezia eskaintzen diena. Hiru jarduera-ardatzetan esku hartzea proposatzen da:

- Ekitatea eta Berdintasuna. Ardatz horrek jarduera-plan bat artikulatzea dakar berekin, eta ekimen horiek, besteak beste, honako eremu hauetan esku hartuko dute: beken sistema; arrail digitala eta genero-arraila; egoera ahulean dauden eremuen eskola-plangintza; baremo-irizpideak; immigrazioaren eta gizarte-talde ahulen esparruan eskola- eta unibertsitate-arrakasta duten kasuak agerian jartzea; ikastetxeek hezkuntza-proiektuan autonomia izatea eta ikasle guztien hezkuntza-arrakastarekiko erantzukizuna izatea; edo eskola, gizarte- eta osasun-hezkuntza eremu gisa.
- Aniztasunarekiko arreta. Hainbat programa batera garatzea dakar: kulturartekotasuna sustatzea, hezkuntza berariaz indartzea, curriculum-aniztasunaren bidez ikaskuntza eta errendimendua hobetzea, eta eskolatze osagarria.
- Gizarte-kohesioa eta elkartasuna. Ardatz horren barruan, honako jarduera hauek nabarmendu behar dira: hirugarren sektorearekin lankidetzan aritzea elkartasuneko hezkuntza-politikan, bai eta Lanbide Heziketako eta euskal unibertsitate-sistemako zentroetan berrikuntza aplikatuko proiektuetarako ere; Lanbide Heziketako Euskadi Solidarioa Plataformatik abiatutako ekimenak; Teknologia Humanizatua barne hartzen duten programak; ikaskuntza-metodologiak bultzatzea, ikaskuntza-premien aniztasunari arreta berezia emanda; espazioen irisgarritasuna; enplegarritasuna eta berdintasuna sustatzea gizarteratzeko eta laneratzeko zailtasunak dituzten kolektiboentzat. ibilbide espezifikoak eta/edo egokituak dituzten Lanbide Heziketako zikloak eskainiz, edo gizarteratzeko espezializazio-erlo berriak bultzatuz Tknikan.

•Helburuak

- Aukera-berdintasuna duen kalitatezko hezkuntzan sakontzea, guztiontzat bidezkoa eta zuzena den hezkuntzan.
- Gizarte-espazio partekatuak eraikitzen laguntzea, guztiek bizitzeko eta ikasteko aukera izan dezaten, denentzat baliagarriak, baina ezinbestekoak ikasle ahulenen bizitzarako.
- Gizarte kohesionatuagoa, solidarioagoa eta iraunkorragoa bermatuko duen hezkuntza-eredu batean aurrera egitea.
- Euskal hezkuntza-sistemaren irakatsi eta ikasteko estrategian edo ereduan aldaketak sustatzea (Eraldaketerako hezkuntza) eta gazteen artean gaitasun eraldatzaile horiek sustatuko dituzten metodologia aktiboak bultzatzea.
- Kanpoko dimentsioa: Malawiko Connect My School proiektuaren esparruan, gizarte-kohesioa eta elkartasuna sustatuko dira, lehen eta bigarren hezkuntzako eskolen arteko trukaketaren bidez, inklusioa, teknologia berriak eta eguzki-energia landuz errefuxiatuen eremu bateko eskolekin eta Malawiko harrera-komunitateekin.

•Irizpideak

- Hezkuntza inklusiboaren kontzeptua faktore anitzeko deskribapen batetik abiatzen da, ezin da laburbiltzen duen dimentsio bakar batetik hartu, baizik eta guztiontzako ikuspegi berri batean oinarritu behar da, ahalik eta garapen pertsonal handiena lortzeko.
- Euskal hezkuntza-sistemak baliabideak mobilizatu, espazioak sortu, neurriak hartu eta akordioak lortu behar ditu ikasle guztien hezkuntza-premiei kalitatez eta ekitatez erantzuteko, ikasle guztiek ahalik eta gehien gara ditzaten beren gaitasun pertsonalak, ikasleen oinarritzko gaitasunak lortzera bideratuta eta gainerako hezkuntza-etapetan.
- Ikasgeletan esku hartzeko estrategiak ezarri behar dira, eta entseatzeko eta hainbat gaitasun garatzeko espazioak sustatu behar dira. Estrategia horien erabilerak emaitza hobekak emango ditu, esku-hartzea zenbat eta goizagoa izan.

•**Egutegia**

·Hezkuntzaren auzolana-Guztionezako hezkuntza proiektua 2030erako eraldaketa-prozesu gisa proiektatzen da. Lehen fasean, Legegintzaldi honetara proiektatuko da, hiru etaparekin:

-Proiektua idaztea eta egitea 2021. urtean zehar.

-Garapena eta ezarpena 2022-2024.

-Bitarteko ebaluazioa eta jarraipena 2023rako.

·Denboraren erdian tarteko ebaluazioa egitea aurreikusten da, bai eta jarduketak egokitzea eta ekimenak berriz diseinatzea ere.

•**Sail arduradunak**

·Hezkuntza Sailburuordetza.

·Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

<p>3. fitxa. Energia Ekiola + Klima Ondarea proiektua</p>	<p>·Klima-aldaketa indartzea: (a) ekosistemak eta biodibertsitatea kontserbatzea, leheneratzea eta (b) deskarbonizazioa eta energia berriztagarriak.</p>	<p>2. ardatza. Planeta. Ekologia</p>
--	--	---

•Proiektuaren deskribapena

Energia-Ekiola + Klima-Ondarea proiektuak bi ekimen ditu:

- Energia-Ekiola. Herritarrek energia berriztagarriak sortzen eta kudeatzen parte hartzea ahalbidetzen duen ekimena, udalerrietako eta eskualdeetako eguzki-parkeen bidez. Sorkuntza berriztagarriko herritarren kooperatibak sustatuko dira. EEEn eta Mondragon taldeko KREAN ingeniari-tza-aren arteko lankidetzak publiko-pribatuaren emaitza da.
- Klima-Ondarea. Baliabide naturalen erabilera iraunkorra eta zerbitzu ekosistemikoen hobekuntza bermatzera bideratuta dago. Natura-ondarearen balioa nabarmentzeko prozesu bat da, herritarrek ezagutu eta gozatu ahal izan dezaten. Bi jarduera-eremu ezartzen ditu: TXINGUDI Badia eta Urdaibaiko Biosferaren Erreserba.

•Helburuak

- Ekiola-Energia Ekimena:
 - Energia berriztagarrien kuota Euskadiko energiaren azken kontsumoaren %20 izan dadin laguntzea, Gobernu Programaren herrialdearen helburua.
 - Euskadin energia aldatzeko Europako Estrategia eraginkorra izatea, herritarrek energia berriztagarriak sortzen eta kudeatzen parte hartuz.
 - Energia elektrikoa fotovoltaikoa sortzeko kooperatibak eratzea, tokiko administrazioekin batera. 2021ean Lurralde bakoitzean proiektu pilotu batekin hastea.
 - Kanpoko dimentsioa: eLankidetzak energia berriztagarrien kooperatibak sustatzeko esperientziak bultzatuko ditu Indian eta Afrikan, besteak beste, Barefoot Collegeren bidez.
- Klima-Ondarea Ekimena:
 - Trantsizio ekologikoari laguntzea, paduretako, estuarioetako eta kostaldeko uretako ekosistemak eta biodibertsitatea babestuz eta berreskuratuz; ur-masetan eta eremu babestuetan ingurumen-helburuak lortzea; klima-aldaketaren ondorioetara egokitzea; eta gure hustutegi naturalen gaitasuna hobetzea, bereziki karbono urdina, lurraldea erresilientzia handiagoz hornituz.
 - Lurralde- eta gizarte-kohesioari laguntzea; muturreko fenomenoaren aurrean arriskua kudeatzeko sistema naturalen gaitasuna hobetzea; ingurumen-baldintza, bizi-kalitate eta paisaia-balio hobekak dituzten herritarrei mesede egitea; eta ekosistemen zerbitzuei buruzko prestakuntza eta sentsibilizazioa sustatzea gure gizartean.
 - Ingurumenaren degradazioan eta *egoera ekologiko eskasa* eragiten duten aldaketa morfologikoetan esku hartzea, hezeguneetan, paduretan, estuarioetan eta kostaldeko uretan zeharkako eta luzetarako konektibitatea murriztu baitute.

•Irizpideak

- Ekiola-Energia Ekimena:
 - Energiaren kudeaketan lankidetzak publiko-pribatua eta herritarren parte-hartzea uztartuko dituen gobernantza garatzea, desberdintasunak murrizten aurrera eginez.
 - Gardentasuna eta komunikazioa sustatzea proiektuen artikulazioari buruz, gero erabakiak hartzeko prozesuan parte hartzea errazteko.
 - Euskadi Europako energia-klima eraldaketarekin eta eraldaketa digitalarekin lerrokatzea, bai eta EBko Green Deal garapenarekin ere.

- Garapen iraunkorra eta energia berriztagarria garbi sortzeko tokiko teknologiaren erabilera konbinatzea, enplegua eta hazkunde ekonomikoa sortzen lagunduz.

-Klima-Ondarea Ekimena:

- Txingudiko Badiaren inguruko naturguneen lotura lehengoratzeko eta hobetzeko Gida Plana bultzatzea.

- Urdaibaiko Biosfera Erreserbaren berreskuratze-, eraldatze- eta erresilientzia-plana egitea, eta, horretarako, Jarduera sozioekonomikoen egokitzapen eta garapenerako egitaraua garatzea eta EKZP berritzea.

- Ekosistemak leheneratzeko lehentasunak eta habitat naturalen eta basa-espezieen kontserbazio-adierazleak ezartzeko gidalerroak definitzea.

•Egutegia

-Ekiola-Energia Ekimena:

- 2021eko martxoa-2021eko abendua: Lurralde bakoitzean proiektu pilotuak hastea.

- 2021eko iraila: Ekiolak 2021-2024 aldirako aurreikusitako jarduketa-plana.

- Ekiola proiektua Legegintzaldi osoan proiektatuko da. Programen emaitzen urteko balantzea egingo da, bai eta 2024ko azken ebaluazioa ere.

-Klima-Ondarea Ekimena:

·Txingudi:

—2021ean, San Lorentzoko urmaela handitzeko eta badiaren inguruko naturguneen konektibitatea hobetzeko obra hasi zen; 2022an, Pierre Loti pasealekuko espazioa herritarrentzat berreskuratzea; eta 2024an, Iru Kanale eta Santiagoaurre uharteetako ingurumena berreskuratze lanak hastea.

·Urdaibaiko Biosferaren Erreserba:

—2021ean: Iberdrolarekin hitzarmena, erreserban sare elektrikoaren azpiegitura hobetzeko. Oinezkoentzako ibilbideak gaitzeko obrak hasiko dira (EBk bermatutako azpiegitura, klima-aldaketa egokitzeko proiektu gisa); 2022an, Muruetako Teilaginaren triangularen eremuko ingurumena lehengoratzeko; eta 2023an, Biodibertsitatea berreskuratzea Erreserbako baso-ekosistemetan; Gautegiz Arteagako padurak leheneratzeko obrak, bai eta konektibitatea hobetzea, padura naturalizatzea, espezie inbaditzaileak desagerraraztea eta lurraldearen erresilientzia handitzea ere.

•Sail arduradunak

- Proiektuaren lidergoa Ekonomiaren Garapen, Iraunkortasun eta Ingurumen Sailari dagokio, baina koordinazioa Energiaren Euskal Erakundeak (Energia-Ekiola) eta Natura Ondarearen eta Klima Aldaketaren Zuzendaritzak (Klima-Ondarea) egingo dute.

<p>4. fitxa. Opengela proiektua</p>	<p>·Ekosistema berde eta inklusiboko hiria, mugikortasuna eta hirigintza sustatzea.</p>	<p>2. ardatza. Planeta. Ekologia</p>
<p>•Proiektuaren deskribapena</p>		
<p>Opengela proiektuak bost auzotako eremu kaltetuenak berreskuratzeko esku-hartze integrala du helburu: Otxarkoaga (Bilbo), Txonta (Eibar), Aramotz (Durango), Basaundi (Lasarte-Oria) eta Pasaia. Jarduketa hau 2026ra arte garatuko da hasiera batean. Hala ere, 2050erako Euskadi osoko auzo eta hiriguneetara hedatzen jarraitzea aurreikusi da.</p>		
<p>Parke eraikiaren eta hiri-espazioen baldintzak hobetzea aurreikusten du, eta osasunean, enpleguan, jarduera ekonomikoan, mugikortasunean, baliabide naturalen kudeaketan eta hurbiltasuneko zuzkiduretan eragina duten gizarte-neurriak jasotzen ditu, herritar guztiarentzako finantzaketa egoki eta irisgarriaren bidez. Kudeaketa-ereduak berroneratze-prozesuetan laguntzea aurreikusten du, hiri-eremuen arteko diferentzi eta desberdintasunak murrizteko.</p>		
<p>Proiektu hau hedatzeko ekintza-planaren helburua zaurgarritasun-baldintzak leheneratzea da, hiri-be-reizketa murriztuz eta gizarte-kohesioa hobetuz. Susperraldi ekonomiko jasangarri, uniforme eta inklu-siboko prozesuak bultzatzen ditu, Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agenda ezartzearen barruan.</p>		
<p>•Helburuak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·Hirien urrakortasun- eta bereizketa-baldintzak berrikustea. ·2050erako EAEko parke eraikia, bizitegia eta hirugarren sektorekoa deskarbonizatzea bultzatzea. ·Irisgarritasun unibertsala lortzea eraikitako parkean (Bizitegitarako eta Hirugarren sektorerako). ·Bizitegi-parke eraikiaren bizigarritasun-baldintzak hobetzea. ·Pertsona ahulen enplegarritasuna eta gizarteratzea sustatzea. ·Tokiko saltokietako produktuen egituraketa, merkaturatzea eta banaketa babestea. ·Kanpoko dimentsioa: eLankidetzak lankidetzaren teknika sustatuko du Opengela sustatzen duten erakundeek eta Habanako Historialariaren Bulegoaren artean. 		
<p>•Irizpideak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·Ekimen hau EAEko hiri-eremu kalteberen eraldaketa integralean txertatzea. ·Proiektua garatzea, gizartearen, erakundearen arteko eta publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzaren bidez. ·Estrategia hau 2050erako proiektatzea, trantsizio ekonomiko, sozial, ingurumeneko eta teknologiko testuinguru batean hirirako eskubidearen baldintzak bermatzeko. 		
<p>•Egutegia</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·Opengela proiektua legegintzaldi osoan proiektatuko da. Programaren emaitzen urteko balantzea egingo da, bai eta amaierako ebaluazioa ere 2024an. Hori guztia erreferentzia hauetan oinarrituko da: <ul style="list-style-type: none"> -Opengela erakunde kudeatzailea eraketa 2021ean. -Otxarkoagako (Bilbo) 240 etxebizitzetan eta Txontako (Eibar) 200 etxebizitzetan esku hartzea, 2022an amaitzea aurreikusita. -Aramotzeko (Durango) 190 etxebizitzetan esku hartzea, Basaundin (Lasarte-Oria) 180 etxebizitzetan, eta 2023an amaitzea aurreikusten da. -Pasaian esku hartzea; 2021ean hasiera aurreikusten da, eta 2025ean amaitzea. -Proiektua Euskadiko 24 udalerritako 47 eremutara hedatzea 2021-2026 aldirian, Euskadi Next bidez jasotako baliabide ekonomikoaren arabera. EAEko gainerako lekuetan ezartzea, 2050erako aurrekontu-erabilgarritasunaren arabera. -Opengela erakunde kudeatzailea 2021ean eratzea. 		

•**Sail arduradunak**

- Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila.
- Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

<p>5. fitxa. Osasun globala proiektua</p>	<p>·Osasun publikoa partekatzea, ondasun komuna, tokikoa eta globala den aldetik, pertsona guztiengana iritsi dadin.</p>	<p>3. ardatza. Oparotasuna. Elkartasuna</p>
--	--	--

•Proiektuaren deskribapena

Osasun Sailaren, Osakidetzaren eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren arteko lankidetzaren hitzarmen baten honen bidez, proiektu honen helburua da lankidetzan aritzeko ekimenak bultzatzea osasunaren esparruan, giza garapen jasangarria bermatu ahal izateko, garapenerako politiken koherentzia sustatuz. Bere ardatz nagusiak hauek dira:

- Euskadin emandako osasun-laguntza (tratamendu espezifiko oso espezializatuak, osasun-laguntza-aren aldi baterako estaldura harrera- eta elkartasun-programen esparruan, etab.).
- Nazioarteko larrialdi humanitarioei erantzutea, 2020an COVIDaren inguruan Perun izandako elkartasun-esperientzia erreferentziatzat hartuta.
- Hegoaldeko herrialde pobretuetako osasun-langileen prestakuntza.
- Osasun-langileak lankidetzan prestatzea.
- Euskal osasun-langileen parte-hartzea lankidetzaren proiektuetan.
- Txertaketa globalaren prozesuarekiko konpromisoa eta inplikazioa.

•Helburuak

Osasun Saila-Osakidetzaren eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren artean osasun-lankidetzaren arloan ildo estrategiko bateratuak ezartzea da proiektu honen helburua da, Hegoaldeko herrialde pobretuetako biztanleen beharrei erantzun eta osasun-estaldura unibertsala lortzen lagunduko duten lankidetzaren teknikoko ekimenak, ekintzak, proiektuak eta programak gauzatzeko.

Osasun-zerbitzu gutxi dituzten herrialdeen zerbitzura jartzea giza baliabideak eta/edo baliabide pertsonalak, COVIDaren aurkako borrokan erabil daitezkeenak, bai prebentzioaren ikuspegitik –arreta berezia jarrita txertoetan–, bai diagnostikoaren edo tratamenduaren ikuspegitik, pandemiak herrialde pobretuetako herritarren osasunean eta ongizatean dituen ondorioak minimizatuz.

•Irizpideak

- Proiektu honetan jasotako ekimenei elkarlanean ekingo diete Osasun Saila-Osakidetzaren eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren artean, hura diseinatu, gauzatu eta ebaluatzeko.
- Jarraipen-batzorde bat eratuko da, jarduera-ildoetan aurreikusitako jardueren gauzatzeko, koordinazioa eta ebaluazioa bermatzeko.
- GKEak, hirugarren sektore sozialeko osasunaren esparruan espezializatutako erakundeak eta beste Sail edo erakunde publiko batzuk sartu ahal izango dira ekimen horietan.
- Proiektu honen barruan garatzen diren esperientziak eta ekimenak elkarrekotasun- eta truke-filosofia barruan sartuko dira, jarduera horiek egin daitezkeen herrialdeekin edo eskualdeekin.

•Egutegia

- 2021eko bigarren seihilekoan lankidetzaren hitzarmen bidez ezarri eta jarraipen-batzordea eratuko da.
- Urtero ekimen, proiektu edo programa bat jarriko da martxan gutxienez, ezarritako helburuen eta irizpideen arabera.

•Sail arduradunak

- Osasun Saila-Osakidetzaren.
- Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

<p>6. fitxa. Basque Ecodesign Center proiektua</p>	<p>·Iraunkortasun- eta erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea eta garatzea ekonomian eta enpresan.</p>	<p>3. ardatza. Oparotasuna. Elkartasuna</p>
<p>•Proiektuaren deskribapena</p>		
<p>Basque Ecodesign Centerrek metodologiaren Pilotajea eta proiektu berritzaileen garapena ditu ardatz. Horretarako, ETEak eta tokiko hornidura-kateak sartzeko, Euskadiko industria-ehunean ekonomia zirkularra hedatzeko Euskadiren lehentasunean erantzuteko, ikuspegi bikoitzarekin: lehiakortasuna hobetzea eta ingurumen-inpaktuak prebenitzea (13, Klimaren aldeko ekintza). Lankidetzak publiko-pribatua da, eta Eusko Jaurlaritzaren, Euskadiko enpresa handien eta ekonomia zirkularra sustatzeko Euskadiko klusterren (ODC) bederatzi erakunde dinamizatzaileen arteko 4 urteko lankidetzak-akordio bidez gauzatzen da (17 aliantza helburuak lortzeko).</p>		
<p>•Helburuak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·Ekonomia zirkularren arloko ezagutza sortzea Euskadiko Ekonomia Zirkularren Estrategian ezarritako lehentasuneko eremuetan. (12, Ekoizpen eta kontsumo arduratsua). ·Sortutako ezagutza euskal industria-ehunera transferitzea (9, Industria, berrikuntza eta azpiegitura) eta balio-kateak ekonomia zirkularra baterantz bultzatzea. ·Enpresa bazkideek tokiko eta nazioarteko lehiakortasun-posizionamendua hobetzea ekonomia zirkularren bidez. (8, Lan duina eta hazkunde ekonomikoa). ·Ekonomia zirkularreko profesionalen prestakuntza osatzea. (4, kalitate-hezkuntza). ·Erreferentzia izatea Europar Batasunean, industrian ekonomia zirkularra hedatzeko eskualde arreratu gisa. ·Kanpo-dimentsioa: Ekonomia zirkularren eta horrek komunitateetan duen eraginaren inguruko elkartrukea eta hausnarketa sustatuko ditu eLankidetzak, kontinente desberdinetan garatutako ekonomia zirkularreko esperientzia zehatzekin harremanetan jarritz. 		
<p>•Irizpideak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·2021ean, enpresa bazkideek 25 proiektu berri gara zitzaten sustatzea, antolaketa-mailan produktuen bizi-zikloa, ekodiseinua eta ingurumen-adierazleak aztertzeke gaitetan. ·2021ean, halaber, erakunde eta produktuetako ekonomia zirkularreko metriken nazioarteko estandarrekin lotutako lau proiektu metodologiko garatzea, eta horiek aplikatzeko hiru gida argitaratzea. ·2022tik aurrera, urtean 30 proiektu indibidual inguru lortzea, gutxienez hiru proiekturen kontzeptualizazioa barne, EkoGarapenaren laguntza-ildo bidez ondoren hedatzeko. 		
<p>•Egutegia</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ·2021eko 1. lauhilekoa: <ul style="list-style-type: none"> -2021-2025 akordioaren definizio teknikoa. -2021eko Behin-behineko Kudeaketa Plana onartzea, proiektuetan parte hartzeke interesa agertu duten enpresa bazkideekin. ·2021eko 2. lauhilekoa: <ul style="list-style-type: none"> -Akordio berria sinatzea eta aurkeztea inplikaturako enprekin eta klusterren antolakunde dinamizatzaileekin. -Enpresa bazkideek aplikaturako ingurumen-aztarna korporatiboaren gidariburu metodologikoaren bertsio eguneratua argitaratzea. ·2021eko 3. lauhilekoa: <ul style="list-style-type: none"> -Erakundeetan ekonomia zirkularren adierazleak integratzeko gida argitaratzea. -Enpresa bazkide handietako eresketa-sailekin garatutako eresketa pribatu berdearen pilotuaren emaitzak aurkeztea. 		

-2021eko Behin-behineko Kudeaketa Planaren proiektuak ixtea.

·Basque Ecodesign Center proiektua Legegintzaldi osoan proiektatuko da. Programen emaitzen urteko balantzea egingo da, bai eta 2024ko azken ebaluazioa ere.

•**Sail arduradunak**

·Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila.

·Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia. Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

7. fitxa. The Basque case: lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua (Indarkeria prebentzeko eta bakea babesteko euskal kasuaren ikaskuntzak)

·Giza duintasunaren errespetuan oinarritutako mundu baketsu bat lortzen laguntzea, bizikidetzaren bidezko eta inklusibo baterako.

4. ardatza. **Bakea.**
Giza Eskubideak

•Proiektuaren deskribapena

Proiektu honen ardatz nagusia indarkeriaren prebentzioaren eta bakearen babesaren arloan euskal kasutik atera daitezkeen esperientzia eta ikaskuntza nagusiak eskaintzen dituen ponentzia bat egitea eta nazioartean zabaltzea da, beste gatazka- eta indarkeria-testuinguru batzuetan kontrastatzeko.

•Helburuak

- Bakearen, bizikidetzaren, elkartasunaren eta giza eskubideen aldeko nazioarteko ahaleginetan parte hartzea, baita horien sinergia sustatzea eta giza eskubideen aldeko nazioarteko erakundee-kin modu egonkorrean lankidetzan aritzea ere.
- Bakea eta bizikidetzaren eraikitzearen prozesuei euskal ekarpena egitea, nazioarteko kontzertuan bizikidetzaren politikaren euskal eredu partekatuz.
- Giza eskubideen aldeko nazioarteko deialdietan, programetan eta kanpainen parte hartzea, Basque Country bakearen eta giza eskubideen aldeko konpromisoari lotuz.
- Kanpoko dimentsioa: eLankidetzak, Auzo(lan)kide Bakean eremuan, bakegintzaren eta lankidetzaren eremuko euskal aktoreen eta Kolonbiako eta Kongoko Errepublikako Demokratikoko aktoreen arteko hausnarketa sustatuko du, bakea eraikitzearen inguruko esperientziak eta ikaskuntzak partekatuz.

•Irizpideak

- Ekimen hau Nazioartean Bakeari Ekarpena egiteko Euskal Programa batean txertatzen da, eta honako jardura-ardatz hauek garatzea aurreikusten du:
 - txostena nazioartean zabaltzea.
 - nazioartean bakea lortzen laguntzeko euskal foro bat sortzea.
 - nazioarteko adituen sare bat antolatzea, urteroko topaketa batekin.
 - kasu-azterketak egitea.
 - jardura osagarriak garatzea.
- Proiektu hau Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiarekin koordinatuta eta Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren lankidetzarekin garatuko da.

•Egutegia

- Txostenaren eta Programaren aurkezpena: 2022ko lehen seihilekoa.
- Euskal Ekarpene Programaren garapena: 2022-2023-2024.
- The Basque case: lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua Legegintzaldi osoan proiektatuko da. 2022tik aurrera, programaren emaitzen urteko balantzea egingo da, bai eta 2024ko azken ebaluazioa ere.

•Sail arduradunak

- Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia. Lehendakaritza.
- Lankidetzan: Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusia (Lehendakaritza) eta Giza Eskubide, Memoria eta Lankidetzaren Sailburuordetza (Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila).

II. eranskina

**Gobernu Programaren
konpromisoen ikuspegi orokorra,
2030 Agendaren GIHei dagokienez**

Gobernu Programaren konpromisoen ikuspegi orokorra, 2030 Agendaren GIHei dagokienez

Zazpi trakzio-konpromisoek eta zazpi proiektu adierazgarriek Eusko Jaurlaritzaren identifikazio globalaren panel adierazgarri bat osatzen dute, 2030 Agenda eraldatzeko bokazioarekin. Hala ere, konpromisoen eta proiektuen panel horretan ez da amaitzen Eusko Jaurlaritzak GIHein duen loturaren deskribapena, aurkeztu besterik ez du egiten.

Konpromiso orokor horren isla onena XII. Legegintzaldiari dagokion 2020-2024 Gobernu Programan jasota dago. Programaren izenburua "Euskadi martxan" da. Edukiak hiru printzipio, lau ardatz, 10 herri helburu, 25 jarduketa arlo eta 150 konpromiso ditu.

Bigarren eranskin honetan Gobernu Programak 17 GIHein dituen 150 konpromisoen zerrenda eskaintzen da. Konpromisoak beren ardatzen eta jarduketa arloen arabera egituratuta daude. Horrela, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendarekiko duen inplikazioaren ikuspegi orokorra lortzen da.

150 konpromiso horietatik, jarduketa zehatzak sortu dira, 698 ekimen guztira. Aurreikuspen horiei buruzko informazio gehigarri hori eskuragarri dago Gobernu Programaren dokumentuan. Hemen eskura daiteke: euskadi.eus/gobernuprograma.

I. ARDATZA. Oparotasuna. Enplegua eta susperraldi ekonomikoa			
Konpromisoak		Sail arduraduna	GIH
1. jarduketa-arloa. Lehentasun bat: Enplegua			
1	Susperraldi Ekonomikorako eta Enplegurako Sail arteko Esparru-programa.	Lehendakaritza (Sail artekoa)	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
2	Susperraldi Ekonomikorako eta Enplegurako Esparru-programarekin lerrokatutako Enpleguko Plan Estrategiko bat onestea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
3	Enplegu-sistema integrala eta suspertzailea, Lanbide ardatz egituratzailea delarik.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
4	Enpleguaren kalitatearen hobekuntza.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
5	Mikro ekintzaitzaren sustapena eta autonomoak eta mikro ETEak babestea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
6	Gizarte-ekonomiaren papera indartzea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
7	Zailtasun handiagoak dituzten langabeen laneratzea sustatzea eta enpleguarekiko sarbidea hobetzea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
8	Gizarte-elkarrizketan sakontzea eta euskal enpresan eredu parte-hartzaile inklusibo bat sustatzea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
9	Lan-iruzurraren aurka borrokatzea eta laneko ikuskatzaitza indartzea.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
10	Lan-osasuna eta prebentzioa.	Lana eta enplegua	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
11	Bazterkeriaren aurkako diru-sarrerak bermatzeko sistema garatzea eta hobetzea.	Lana eta enplegua	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
12	2022-2025 Gizarteratzeko V. Euskal Plana onestea.	Lana eta enplegua	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
2. jarduketa-arloa. Industria eta Nazioartekotzea			
13	Industria garatzeko eta nazioartekotzeko Plan Estrategikoa.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
14	Euskadin errotutako 4.0 Industria eta adimen artifizialaren garapena.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

15	Enpresa txiki eta ertainak babestea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
16	Enpresa-azpiegiturak eta lurzoru industrialak.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
17	Lehentasunezko jarduketa-guneak eta zailtasunak dituzten enpresak.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
18	Euskal enpresen nazioartekotzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
3. jarduketa-arloa. Ikerketa eta Berrikuntza			
19	Espezializazio adimenduna eta Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzako Plan Estrategiko berria 2030eko horizontearekin.	Lehendakaritza (Sail artekoa)	3. GIH, 9. GIH, 8. GIH, 11. GIH
20	Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzako Euskal Sistemaren emaitzak eta bikiatasuna hobetzea.	Lehendakaritza (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
21	Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzako Euskal Sistema nazioartekotzea.	Lehendakaritza (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
22	Ikerketaren eta berrikuntzaren eremuko inbertsioak handitzea.	Ekonomia eta Ogasuna (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
23	I+G proiektu estrategikoak, erosketa publiko berritzailea eta zibersegurtasun industrialak indartzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
24	Berrikuntza indartzea enpresa txiki eta ertainetan.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
25	Talentu teknologikoa garatzea eta erakartzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena (Sail artekoa)	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
26	Ekintzaitza berritzailea babestea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
4. jarduketa-arloa. Elikadura eta Landa- eta Kostalde-Garapena			
27	Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	2. GIH, 9. GIH, 12. GIH, 13. GIH, 15. GIH

28	Arrantza-baliabideen kudeaketa jasangarria lortzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	2. GIH, 9. GIH, 12. GIH, 13. GIH, 14. GIH, 15. GIH
29	Portuen kudeaketa eta euskal landa-eta kostalde- espazioa zaintzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	13. GIH, 14. GIH, 15. GIH
30	Euskal nekazaritzako elikagaien sektorea indartzea, ekintzaitzaren, berrikuntzaren eta klima-aldaketaren erreferente gisa.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	2. GIH, 9. GIH, 12. GIH, 13. GIH, 14. GIH, 15. GIH
31	Euskadi Europako hegoaldeko bioekonomiaren interesgunea bihurtzea.	Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena	9. GIH, 12. GIH, 13. GIH, 14. GIH, 15. GIH,
5. jarduketa-arloa. Azpiegitura eta Garraio Jasangarriak			
32	Mugikortasun jasangarria.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	9. GIH, 11. GIH, 13. GIH
33	Euskadi Europako korridore atlantikoaren "kate- maila giltzarria".	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	9. GIH, 11. GIH, 13. GIH
34	Trenbide-inbertsioak lehenestea.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	9. GIH, 11. GIH, 13. GIH
35	Garraio-azpiegituren Euskadirako transferentziak osatzea.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	9. GIH, 11. GIH, 16. GIH
6. jarduketa-arloa. Hiri-Agenda, Etxebizitza eta Hiri-Berroneratzea			
36	Euskadi Bultzatu 2050 Hiri-agenda hedatzea eta ezartzea.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK
37	15 urterako etxebizitzaren aldeko gizarte-itun berria lortzea eta legegintzaldiko Etxebizitza Plan Zuzentzaile berria onestea.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK
38	Berariazko etxebizitzarako sarbide-ekintzak gazteentzat.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	1. GIH. POBREZIA DESGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
39	Birgaitzea, hiri-berroneratzea eta etxebizitza- berrikuntza sustatzea, irisgarritasuna, energia- eraginkortasuna eta eraikuntza jasangarria hobetuz.	Lurralde-plangintza, Etxebizitza eta Garraioak	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK

7. jarduketa-arloa. Turismo Jasangarria eta Bikaintasunekoak			
40	Turismo Jasangarrirako Euskal Estrategia berria onestea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	8. GIH. LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA / 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
41	Euskadi - Basque Country norako turistikoko seguruia, jasangarria eta arduratsua.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA / 11. GIH. HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK
42	Euskadi - Basque Country bikaintasuneko norako turistikoa.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
43	Euskadi - Basque Country norako turistikoko adimenduna.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
44	Euskadi - Basque Country norako turistikoko lehiakorra.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
8. jarduketa-arloa. Merkataritza eta Ostalaritza			
45	2030 Merkataritza eta Ostalaritza Estrategia eta 2021-2025 Merkataritza eta Ostalaritza Plana onestea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
46	Merkataritzaren eta ostalaritzaren lehiakortasuna hobetzea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
47	Tokiko merkataritza eta ostalaritza sustatzea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
48	Erakunde arteko gobernantzan sakontzea eta aliantzak indartzea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
9. jarduketa-arloa. Kontsumitzailea			
49	Kontsumobide egokitzea kontsumo-eta ordainketa-modu berrietara, kontsumitzaileen informazioa eta prestakuntza indartuz.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	12. GIH. EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
50	Enpreetan kontsumitzaileen eta erabiltzaileen eskubideekiko errespetuzko jokabideak sustatzea.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	12. GIH. EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

51	Bikaintasunerantz lan egitea kontsumo-gatazken ebazpenean.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	12. GIH EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK / 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
52	Lankidetzak eta elkarlan-sareak hobetzea kontsumo-politiketan.	Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	12. GIH EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK / 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

II. ARDATZA. Pertsonak. <i>Osasuna, hezkuntza, zerbitzu publikoak, berdintasuna, gizarte eta kultura-politikak, bizikidetzak eta giza eskubideak</i>			
10. jarduketa-arloa. Hezkuntza-Sistema			
10.1 Haur, Lehen eta Bigarren Hezkuntza			
53	Bidezko kalitatezko hezkuntza-sistema indartzea, euskal eskola publikoaren funtsezko izaera aitortuz.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
54	Eleaniztasunean aurrera egitea, euskara hartuz ardatz nagusitzat.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
55	Bikaintasunerantz aurrera egiten duen eskola inklusiboa, zuzena eta berritzailea lortzea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
56	Autonomia gehiago ematea zentro publikoei eta irakasleen papera indartzea eraldaketaren eragile nagusi gisa.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
10.2 Lanbide Heziketa			
57	Euskal Lanbide-heziketaren gaitasunak hobetzea, errendimendu altuko prestakuntza baten bidez.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
58	Etengabeko ikaskuntza sustatzea lanbide-heziketaren bidez, guztiontzat irisgarria den irakaskuntzen eskaintza malguago eta bateratuago baten bidez.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
59	Garapen jasangarrirako helburuekin lerrokatutako lanbide-heziketa inklusibo baten aldeko apustua egitea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
60	Talentua, emakumearen laneratzea eta enpresa berriak sortzeko bultzada sustatzea lanbide-heziketaren ingurunean.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

61	Etorkizunari aurrea hartzen dion lanbide-heziketa baterantz aurrera egitea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
62	Euskal lanbide-heziketaren nazioarteko proiektzioa indartzea eta loturak eta transferentziak estutzea unibertsitatearekin eta alderantziz.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
63	4. Iraultza Industrialak planteatutako erronkei erantzuten dien Lanbide-heziketako Euskal Plan berri bat onestea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
10.3 Unibertsitatea eta Ikerketa			
64	Euskal unibertsitate-ekosistema indartzea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
65	Euskal unibertsitate-sistemaren plangintza eta kudeaketa estrategikorako tresna den unibertsitate-sistemaren plan berri bat onestea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
66	Zuzentasuna, berdintasuna eta euskara sustatzea euskal unibertsitate-ekosisteman.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
67	Unibertsitatea+Enpresa Estrategia, unibertsitateko prestakuntza duala eta LH+unibertsitatea prestakuntza indartzea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
68	Politika zientifikoan eta bikaintasuneko ikerketan sakontzea eta Europarekin zein Euskadiko RIS3 Espezializazio Adimendunaren Estrategiarekin lerrokatzea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
69	Ospeko zientzilarien eta ikertzaileen garapena eta erakarpeta handitzea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
70	Euskal unibertsitate-ekosistemaren nazioartekotzean aurrera egitea.	Hezkuntza	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
11. Jarduketa-arloa. Osasuna			
71	Lehen mailako arreta indartzea laguntza- integrazioan aurreratuz.	Osasuna	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA
72	Osasun-instalazio eta ekipamenduak modernizatzea eta egokitzea.	Osasuna	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA

73	Osasun-ikerketako berezko ekosistema bat garatzea eta osasun-eremuarekin lotutako enpresa-multzoa bultzatzea.	Osasuna	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
74	Langileen kopurua handitzea, horiek berritzea eta finkatzea eta osasun-profesionalen prestakuntza eta aitorpena hobetzea.	Osasuna	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 8. GIH LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA
75	Pertsonen zerbitzura dagoen desberdinkeriarik gabeko osasun hurbilagoa.	Osasuna	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA

12. jarduketa-arloa. Gizarte-Politikak eta Gazteria

12.1 Gizarteratzea. Gizarte-Zerbitzuen eta Zerbitzu Soziosanitarioen Euskal Sistema

76	Bazterkeria-arriskuko egoeran dauden pertsonen arreta emateko lurralde-sareen finkapena babestea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
77	Zaugarritasun eta babesgabetasun bereziko egoerei arreta ematea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
78	Gizarte-zerbitzuen euskal sistema garatzea erkidego-ikuspegia kontuan hartuz eta kalitateko, berrikuntzako, zaintzen oreka berriko eta eraginkortasuneko printzipioetan oinarrituz.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
79	Gizarte- eta erkidego-garapena indartzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
80	Gizarte-zerbitzuen berrikuntza, ebaluazioa eta kalitatea sustatzea, emaitza-irizpideekin eta erabilgarritasun publikoko irizpideekin.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA

12.2 Adinekoak

81	Bultzada estrategikoa ematea zahartze aktiboari eta adinekoen autonomia pertsonala, parte-hartze soziala eta bizitza osoa eta osasuntsua sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
82	Bakardade-egoeran dauden adinekoak laguntzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
83	Laguntzaren kalitatea bermatzea eta arreta indartzea adinekoen etxeetan zein horien ingurune hurbilean.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA

84	Adineko pertsonen zerbitzurako jarduera ekonomikoa eta gizarte-berrikuntza sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
12.3 Familiak eta Haurrak			
85	Seme-alabak dituzten familiak laguntzeko eta jaiotze-tasa sustatzeko estrategia integrala garatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
86	Haurren babeserako, prebentziorako eta promoziorako plan integrala.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
12.4 Migrazioa			
87	Migrazio-egitatearen aurreko harre- ra-, integrazio- eta erantzunkideta- sun-kultura zibikoa sustatzea eta he- datzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
88	Migratzaileak hartzeko estrategia glo- bal bat finkatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
89	Asilo-politikaren euskal eredu bat de- finitu eta sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
90	Zaugarritasun-egoeran dauden migratzaileentzako babesa, estaldura eta laguntza.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
12.5 Gazteria			
91	Gazteria-politika integrala garatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak (Sail artekoa)	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
92	Gazteen emantzipaziorako estrategia.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak (Sail artekoa)	1. GIH. POBREZIA DESAGERRARAZTEA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
13. jarduketa-arloa. Genero-Berdintasuna			
93	Indarkeria matxista desagerraraztea eta emakumezkoen indarkeriarik gabeko gizarte berdinzale bat eraikitzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	5. GIH. GENERO-BERDINTASUNA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA

94	Soldata-arrailearen aurkako txoke-planaren aplikazioa sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	5. GIH. GENERO-BERDINTASUNA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
95	Balio-aldaketa eta emakume eta nesken ahalduntzea ahalbidetzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	5. GIH. GENERO-BERDINTASUNA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
96	Sexu-orientazioaren ondoriozko diskriminazioaren aurkako politikak sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	5. GIH. GENERO-BERDINTASUNA; 10. GIH. DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
14. jarduketa-arloa. Justizia			
97	Sistema judizial modernoa bultzatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
98	Justizia arin, eraginkor eta digitalizatuago baten eraketan aurrera egitea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
99	Pertsonengan zentratutako justizia hurbilagoa eta errestauratiboa sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
15. jarduketa-arloa. Bizikidetzeta eta Giza Eskubideak			
100	Biktimen eskubideak defendatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
101	Terrorismoko eta indarkeriako iraganaren memoria kritikoa sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
102	Espetxe-politika eta presoan birgizartatzea kudeatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
103	Giza eskubideen politikak koordinatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
16. jarduketa-arloa. Garapenerako Lankidetzeta			
104	Euskal herritarren, erakundeen eta eragileen eta gizarte-antolakuntzen artean partekatutako garapenerako lankidetzako politika ireki bat garatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	10. GIH DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA, 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
105	Garapenerako politiken koherentzia sustatzea gobernuaren politiken eremu orokorrean.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	10. GIH DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA, 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK

106	Gizarte-eraldaketarako hezkuntza sustatzea.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	10. GIH DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA, 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
107	Kalitatean, eraginean eta berrikuntzan sakontzea garapenerako lankidetzako politiketan.	Berdintasuna, Justizia eta Gizarte-politikak	10. GIH DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA, 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
17. jarduketa-arloa. Segurtasuna			
108	Pertsonen zerbitzura dagoen segurtasun hurbilagoa eta gardenagoa sustatzea.	Segurtasuna	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK; 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
109	Prebentziozko segurtasuna ezartzea.	Segurtasuna	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK; 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
110	Segurtasun berritzailea ezartzea.	Segurtasuna	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK; 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
111	Segurtasun integrala eta interkonektatua lortzea.	Segurtasuna	11. GIH HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK; 16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
18. Jarduketa-arloa. Kultura, Euskara eta Kirola			
18.1 Kultura			
112	Euskadin sorkuntza eta produkzio kulturalak sustatzea, kulturaren arloko euskal sortzaileak, artistak eta profesionalak babestuz eta horien lan-baldintzen hobekuntzan eta profesionalizazioan sakonduz.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
113	Euskadiko eskaintza kulturala indartzea eta konektatzea, euskal gizartearentzat eta nazioarteko publikoarentzat gero eta erakargarriagoa bihurtuz.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
114	Euskadiko ondare kulturala babestea eta hori nabarmentzea bultzatzea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
115	Berrikuntza eta digitalizazioa sustatzea kulturaren.	Kultura eta Hizkuntza-politika	9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
116	Euskararen eta euskal kulturaren nazioarteko presentzia indartzea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA

117	EiTBren zerbitzu publikoaren izaera mantentzea eta bermatzea, komunikazio pluralerako eta hizkuntzaren normalizaziorako bitarteko gisa.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA, 9. GIH. INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
18.2 Euskara			
118	Euskararen ezagutza areagotzea eta, batez ere, euskararen erabilera azpimarratzea gizarte- eta kultura-eremuetan, eremu ekonomikoetan, digitaletan eta sektore publikoan.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
119	Hizkuntza-eskubideen erabateko errespeturantz eta normalizatutako hizkuntza-bizikidetzak baterantz aurrera egitea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
120	Erakunde arteko lankidetzak indartzea euskararen lurralde guztietan.	Kultura eta Hizkuntza-politika	4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
18.3 Jarduera fisikoa eta kirola			
121	Jarduera fisikoa eta bizitza-ohitura osasungarriak sustatzea euskal herritarren artean eta Euskadi Europako gizarterik aktiboenen artean kokatzea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
122	Jarduera fisikoak eta kirolak berdintasunerako eta gizarteratzeko duten potentziala baliatzea eta euskara sustatzea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
123	Euskal kirol-sistema etorkizuneko erronketara egokitzea eta horren antolakuntza hobetzea.	Kultura eta Hizkuntza-politika	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 4. GIH KALITATEZKO HEZKUNTZA
124	Kirolaren potentziala ustiatzea Euskadiren nazioartekotzerako tresna gisa.	Kultura eta Hizkuntza-politika	3. GIH OSASUNA ETA ONGIZATEA, 17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZAK

III. ARDATZA. Planeta. *Bidezko trantsizio energetiko eta klimatikoa*

19. jarduketa-arloa. Energia-Estrategia Berria

125	Energia-eraginkortasuna handitzea autokontsumoa eta banatutako sortuntza sustatuz.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	7. GIH ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSATZAILEA, 9. GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
-----	--	--	---

126	Iturri berriztagarrien erabilera areagotzea energiaren azken kontsumoan.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	7. GIH ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSATZAILEA, 9.GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
127	Ikerketa energetikoko euskal estrategian sakontzea, enpresa-egitura eta enplegua berpizteko palanka gisa.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	7. GIH ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSATZAILEA, 9.GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
128	Bidezko energia-trantsizioa bermatzea.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	7. GIH ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSATZAILEA, 9.GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
20. jarduketa-arloa. Klimaren eta Ekonomia Zirkularraren Aldeko Ekintza			
20.1 Klimaren aldeko Ekintza			
129	Irmoki egitea aurrera karbonoan baxua den ekonomia baterantz, enplegua sortzeko eta garapen industrial zein teknologikorako abagune gisa.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	9.GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
130	Klima-gobernantzako eredu berri bat sustatzea.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
20.2 Ekonomia zirkularra			
131	Enplegu berdea eta berrikuntza sustatzea ekonomia zirkularraren eremuan.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	8. GIH LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA, 9. GIH INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA ETA 12. GIH EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK
132	Hondakinak murriztea eta horien birziklapena eta balorizazioa areagotzea.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	12. GIH EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK
21. jarduketa-arloa. Natura-Ingurunea eta Biodibertsitatea Zaintzea			
133	Uraren eskuragarritasuna eta kalitatea eta kudeaketa jasangarria bermatzea.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	6.GIH UR GARBIA ETA SANEAMENDUA, 13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
134	Ingurumen-politika aurreratua eta ingurune naturalaren eta ekosistemen hobekuntza sustatzea, biodibertsitatea eta lurreko zein itsasoko habitat nagusien defentsa sustatuz.	Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumena.	13. GIH KLIMAREN ALDEKO EKINTZA, 14. GIH ITSASPEKO BIZITZA, 15. GIH LEHORREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA

IV. ARDATZA. Autogobernua. *Autogobernu handiagoa eta hobe*

22. jarduketa-arloa. Euskadi - Basque Country

135	Munduan euskal interesak sustatzea eta bultzatzea.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
136	Euskadi - Basque Country marka atzerrian proiektatzea.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
137	Euskadiren parte-hartze aktiboa sustatzea proiektu europarrean.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
138	Munduko Euskal Diasporarekiko loturak indartzea.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
139	Euskadi-Nafarroa-Akitania Berria Euroeskualea bultzatzea.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA

23. jarduketa-arloa. Gizarte-Trantsizioa eta 2030 Agenda

140	Gizarte-trantsizioaren arloko estrategia eta "Bizi Berri Plan" berria.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
141	2030 Agenda.	Lehendakaritza	17. GIH HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA

24. jarduketa-arloa. Autogobernua

142	Autogobernuaren legegintza-garapena handitzea.	Lehenengo lehendakariordetza (Sail artekoa)	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
143	Erakunde arteko koordinazioa.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
144	Lortutako autogobernuaren defentsa.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
145	Euskadiko autogobernu ekonomiko eta finantzarioa indartzea eta garatzea.	Ekonomia eta Ogasuna	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
146	Transferitzeke dagoen autogobernua.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK

25. jarduketa-arloa. Kudeaketa Publikoa, Gardena eta Arduratsua

147	Aurrera egitea bikoiztasunak saihesten dituen administrazio hurbilagoa, sinpleagoa eta eraginkorragoa lortzeko prozesuan.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
148	Administrazio irekiagoa eta gardena bultzatzea, kontuak denbora errealean ematen dituenak.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
149	Administrazio berritua eta digitala bultzatzea, finkatutako eta prestatutako giza baliabideekin.	Gobernantza Publikoa eta Autogobernua	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
150	Baliabide publikoak erantzukizunez kudeatzea.	Ekonomia eta Ogasuna	16. GIH BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK

